

Митрополит Андрей Шептицький

Молитви

ПЕРЕДМОВА.....	3
Від упорядника	3
Від літературного редактора	6
МОЛИТВАМИ МИТРОПОЛИТА.....	8
“Кожне слово молитви – це двері чи віконце в небо”	8
Мистецтво молитви.....	9
Небесний заступник	11
МОЛИТВИ АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО.....	12
Благословення.....	12
1. Перша молитва Митрополита.....	14
2. Приречення вірної Служби Христової	14
3. „Українське серце”	14
4. Про благословення єпископові та священикам	15
5. Молитва єпископа.....	15
6. Молитва єпископа при залишенні чи зміні єпархії.....	15
7. Про Божу Мудрість (1).....	16
8. Про Божу Мудрість (2).....	17
9. Про Божу Мудрість (3).....	18
10. Про працю для добра народу.....	18
11. Про терпіння як жертву відкуплення.....	18
12. Прохання про ласки для українського народу.....	19
13. Посвята українського народу Пресвятому Ісусовому Серцю.....	20
14. За український народ	22
15. Віддання любові і милосердя Ісуса Христа.....	23
16. Посвята Пречистій Богородиці.....	24
17. Про кращу долю українського народу.....	26
18. Про українські християнські родини	26
19. Про добрих українських священиків	27
20. За духовні покликання	28
21. За нашу парохію.....	28
22. До св. Йосифа за нашу родину.....	29
23. Молитва дітей за батьків.....	29
24. За Вселенського архієрея та український народ	30
25. За Святого Отця та церковну єдність.....	30
26. До Пресвятої Богородиці про духовну єдність українського народу	31
27. Про провідників для народу	31
28. Прохання про жертвні душі	33
29. Про вибори до парламенту.....	34
30. Пожертвування себе Богові за грішників	35
31. Молитва зітхнення.....	36
32. Про сокрушення сердець (щодо науки про молитву).....	36

33.	Про сокрушення сердець (щодо науки про покаяння)	36
34.	“Нехай утихне буря війни”	37
35.	Посвята Архієпархіального Собору Пречистій Діві Марії	37
36.	До Пресвятої Тройці	38
37.	Про Пресвяту Євхаристію	39
38.	До Пресвятої Богоматері	39
39.	До Найсвятішого Серця Христового	40
40.	До Христа з проханням доброї ради	40
41.	За страх Господній	40
42.	Покаянна молитва	41
43.	Про дар покаяння і запобігання святотатському Причастю	42
44.	Ісусова молитва	43
45.	За тих, хто живе без сповіді чи згрішив святокрадським Причастям	43
46.	Про дар терпіння після смерті	45
47.	Приготування до Різдва Христового (на різдвяний піст)	46
48.	До Сина Божого (на Різдво Христове)	46
49.	До Новонародженого Христа	47
50.	Перед Великим постом	47
51.	Приготування до Великого Посту	48
52.	Про життя та смерть в любови до народу (у Великий піст)	48
53.	Поклін мукам Христовим	49
54.	До Чесного Хреста Господнього	49
55.	На Воскресення Христове (1)	50
56.	На Воскресення Христове (2)	50
57.	На Воскресення Христове (3)	51
58.	До Христа про зіслання Святого Духа	51
59.	На Зішестя Святого Духа	52
60.	До святих покровителів українського народу	52
61.	На Успення Пречистої Діви Марії	53
62.	Закінчуючи рік (молитва української молоді)	54
	Христос Раждається!	55
ДОДАТОК		57
	Молитва за український народ	57
	Молитва за всяке прощення	57
	Молитва за прославу Митрополита Андрея	57
ДЖЕРЕЛА		58
ПРИМІТКИ		59

Передмова

Від упорядника

1965 року А.Базилевич у „Введенні у твори Митрополита Андрея Шептицького” зазначив про корисність упорядкування збірки молитов, укладених Митрополитом Шептицьким. „Добре було б зробити це якраз тепер, коли проходить його беатифікаційний процес, щоб ми могли його власними молитвами прославляти Бога і просити про змилювання”, – писав він¹.

Наведені вище слова А.Базилевича потрапили мені на очі вже тоді, коли частину цієї книжки було впорядковано. Вони додали мені ентузіазму і зродили глибоку вдячність тим, хто там, на Небі, працює разом з нами на українській ділянці Господньої ниви. Знову пригадалися ті кілька життєвих моментів, які спонукали до цієї праці. Тоді переді мною виникали – яскраво, виразно і наполегливо – молитви, укладені Андреем Шептицьким. У ті моменти робилася зовсім інша робота, практично ніяк не пов’язана з Митрополитом; або бувало й таке, що під час відпочинку у знайомих я помічав залишений ними після ранішньої молитви молитовник, відкритий саме на сторінці з молитвою Шептицького. Деякі молитви потрапляли до мене неочікувано й так, ніби ланцюг подій, який привів їх до цього збірника, готувався заздалегідь. Немовби сам їх Упорядник намагався зібрати написане ним, вибирати розсіяне у різноманітних джерелах: своїх посланнях, окремих публікаціях, записках учнів та послідовників.

Тексти молитов містяться переважно у посланнях, які обіймають роки 1899-1944 – час його перебування на чолі Станіславівської єпархії та на митрополичому престолі у Львові. У цьому збірнику вирішено відійти від хронологічного принципу подання матеріалу, а упорядкувати його за змістовою ознакою. Спершу йдуть молитви провідників народу: митрополита, присвята служіння, молитви єпископа та прохання про мудрість здійснювати служіння чи вести християнське життя. Далі – молитви за народ і те, що потрібне народові для здійснення своєї християнської місії: прохання про ласки, посвята Христові, про християнські родини, добрих священиків, духовні покликання, молитва вірних за парохію, дітей за батьків та ін. Відтак подано молитви за (стражденного) Вселенського архієрея з проханням про церковну єдність, – це також шлях до добра народу та реалізації його місії. Для здійснення наведених вище прохань необхідними є й практичні кроки. Запорукою в цьому можуть стати молитви за громадян, які цілковито присвячуються служінню, за вибраних з-посеред народу представляти його інтереси у владі, молитва-акція пожертвування себе за грішних, прохання про сокрушення сердець вірних у різних науках для них, молитви-обереги на час війни. Далі – блок „індивідуальних молитов”: до Христа, Марії та покаятні. Відтак подано молитви річного циклу: на свята року та пости.

Частині молитов у цьому збірнику передують слова Андрея Шептицького, деколи з іншого твору, ніж сама молитва, а чи й з кількох різних писань. Посилання на ці уривки не наводимо, аби не робити громіздким текст і не ускладнювати сприйняття; усі вони взяті з вказаних нижче збірників творів Митрополита.

У переважній більшості наведених тут молитов авторство Митрополита (прямо чи опосередковано) вказано у першоджерелах. Водночас молитви, які уклав Андрей Шептицький, могли друкуватися без вказівки про автора. Наприклад, молитва „Посвята українського народу Пресвятому Ісусовому Серцю” подана у „Львівських Архієпархіяльних Відомостях” за розпорядженням Митрополичого Ординаріату. Однак заздалегідь чи в кого виникне сумнів щодо її Автора, настільки впізнаваний

Митрополит у структурі, стилістиці та мові цієї молитви. Подібно і з молитвою „Дітей за батьків”. Немає певних відомостей про те, що цю молитву уклав Андрей Шептицький, хоча помітною є значна структурна та стилістична подібність з іншими, укладеними ним молитвами; крім того, таку молитву він міг укласти, оскільки Автор намагався поставити молитву на сторожі практично будь-якої сфери людських стосунків. Кілька молитов з’явилося друком у спільних посланнях українських владик, тож також і у цих випадках авторство Митрополита може бути під сумнівом, хоча стиль написання й тут часто говорить на його користь. Усі ці молитви вирішено вмістити у цьому збірнику.

Зазначимо, що в цьому збірнику є не лише молитви, укладені Шептицьким. Ідеться про „Ісусову молитву”, вартість якої відзначав Митрополит, і Господню молитву (Ів. 17. 11, 21); остання вміщена тут під назвою „Молитва єпископа при залишенні чи зміні єпархії”, оскільки саме в такому контексті використав її А.Шептицький.

У разі віднайдення кількох різних публікацій однієї й тієї самої молитви, обирався текст із більш „автентичного” джерела, наприклад, відкидалася газетна публікація молитви на користь першодруку послання Шептицького, в якому він її наводить. Виняток зроблено лише для молитви „Посвята українського народу Пресвятому Ісусовому Серцю”. Вона наводиться у двох варіантах: повному, згідно з публікацією у „Львівських Архієпархіяльних Відомостях” за 1934 рік, та скороченому (під назвою „Молитва за український народ”), згідно з текстом на офіційному сайті УГКЦ. Це зроблено тому, що скорочений варіант молитви є доволі поширений. Відмінності у текстах молитов з різних публікацій наведено у примітках (окрім розбіжностей редакційного характеру). Молитви подано під назвами: а) які надані Митрополитом чи під якими вони були опубліковані у першоджерелах, б) під якими він згадував певну молитву в тексті послання чи твору, в якому вона опублікована. У разі якщо молитва публікувалася без конкретної назви, то цю назву надано в нашій публікації згідно зі змістом молитви. Змінено назву молитви „Про працю для добра народу”, опублікованої у молитовнику „Господи, до Тебе возношу душу мою”; там вона була подана під іншою назвою. Змінено також назви деяких молитов із часопису „Готовсь”, а саме: „За терплячих” – на „Про кращу долю українського народу”, „У великий піст” – „Про життя і смерть в любові до народу”, „На Вознесення Христове” – „До Христа про Зіслання Святого Духа”, „На Сошествіє Святого Духа” – „На Зішестя Святого Духа”, „До Пречистої Діви Марії” – „На Успення Пречистої Діви Марії”, „За св. Отця Папу Пія XI” – „За Святого Отця та церковну єдність”, „Перед Великим Постом” – „Приготування до Великого посту”.

Молитви взято з різних джерел, деякі з них, вочевидь, були редаговані по-різному. Принципи літературної редакції, які були дотримані в цьому збірнику, описані окремо.

* * *

Подаємо перелік молитов із посиланнями на джерела, з яких передруковуються молитви (в дужках вказано рік опублікування молитви). Тут подано усі молитви, які вдалося виявити. Очевидно, це далеко не всі молитви Митрополита; сподіваємося, що в майбутньому цей молитовник буде доповнено.

1. Перша молитва Митрополита (1901) – [2, с. 173]
2. Приречення вірної Служби Христової (1900) – [2, с. 121]
3. „Українське серце” (?) – [16]
4. Про благословення єпископів та священників (1901) – [2, с. 189]

5. Молитва єпископа (1899) – [2, с. 28]
6. Молитва єпископа при залишенні чи зміні єпархії (1901) – [2, с. 122]
7. Про Божу Мудрість (1) (1932) – [3, с. 27-29]
8. Про Божу Мудрість (2) (1936) – [3, с. 135]
9. Про Божу Мудрість (3) (?) – [11, с. 71]
10. Про працю для добра народу (?) – [12, с. 66]
11. Про терпіння як жертву відкуплення (1911) – [10]
12. Прохання про ласки для українського народу (1909) – [7, с. 206-209]
13. Посвята українського народу Пресвятому Ісусовому Серцю (1934) – [4, с. 206-207]
14. За український народ (скорочений варіант молитви „Посвята українського народу Пресвятому Ісусовому Серцю”) – [18]
15. Віддання любові та милосердя Ісуса Христа (1909) – [7, с.211]
16. Посвята Пречистій Богородиці (1943) – [5, с. 365-367]
17. Про кращу долю українського народу (1935) – [1, ч. 8]
18. Про українські християнські родини (1900) – [2, с. 48-49], доповнення: [13, с. 8]
19. Про добрих українських священиків (1901) – [2, с. 155-156]
20. За духовні покликання (?) – [13, с. 18]
21. За нашу парохію (?) – [15]
22. До св. Йосифа за нашу родину (?) – [12, с. 59]
23. Молитва дітей за батьків (?) – [17, с. 26]
24. За Вселенського архієрея та український народ (1937) – [4, с. 71-72]
25. За Святого Отця та церковну єдність (1937) – [1, ч. 2]
26. До Пресвятої Богородиці про духовну єдність українського народу (1937) – [6, с. 257]
27. Про провідників для народу (1918) – [7, с. 451-452]
28. Прохання про жертвні душі (1936) – [4, с. 267-268]
29. Про вибори до парламенту (1911) – [7, с. 433]
30. Пожертвування себе Богові за грішників (1936) – [4, с. 268]
31. Молитва зітхання (1936) – [4, с. 268-269]
32. Про сокрушення сердець (щодо науки про молитву) (1932) – [3, с. 30]
33. Про сокрушення сердець (щодо науки про покаяння) (1939) – [4, с. 431]
34. „Нехай утихне буря війни” (1943) – [7, с. 548-549]
35. Посвята Архієпархіального Собору Пречистій Діві Марії (1944) – [5, с. 428-429]
36. До Пресвятої Тройці (1935) – [1, ч. 7]
37. Про Пресвяту Євхаристію (1935) – [1, ч. 5]
38. До Пресвятої Богоматері (?) – [11, с. 74], доповнення: [13, с. 16]
39. До Найсвятішого Серця Христового (?) – [13, с. 12]
40. До Христа з проханням доброї ради (?) – [14, с. 220]
41. За страх Господній (1935) – [3, с. 187]
42. Покайнна молитва (1935) – [3, с. 283]
43. Про дар покаяння і запобігання святотатському Причастю (1939) – [4, с. 410-411]
44. Ісусова молитва [7, с.223-224]
45. За тих, хто живе без сповіді чи згрішив святокрадським Причастям (1944) – [9, с.117-118]
46. Про дар терпіння після смерті (1911) – [10]

47. Приготування до Різдва Христового (на різдвяний піст) (1935) – [1, ч. 9]
  48. До Сина Божого (на Різдво Христове) (1936) – [1, ч. 1]
  49. До Новонародженого Христа (1937) – [1, ч. 1]
  50. Перед Великим постом (1936) – [1, ч. 2]
  51. Приготування до Великого посту (1937) – [1, ч. 3]
  52. Про життя та смерть в любові до народу (у Великий піст) (1936) – [1, ч. 3]
  53. Поклін мукам Христовим (1935) – [1, ч. 2]
  54. До Чесного Хреста Господнього (1937) – [1, ч. 4]
  55. На Воскресення Христове (1) (1935) – [1, ч. 3]
  56. На Воскресення Христове (2) (1936) – [1, ч. 4]
  57. На Воскресення Христове (3) (1937) – [1, ч. 5]
  58. До Христа про зіслання Святого Духа (1936) – [1, ч. 5]
  59. На Зішестя Святого Духа (1936) – [1, ч. 6]
  60. До святих покровителів українського народу (1936) – [1, ч. 7]
  61. На Успення Пречистої Діви Марії (1936) – [1, ч. 8]
  62. Закінчуючи рік (молитва української молоді) (1937) – [1, ч. 12]
- Христос Раждається! (1944) – [8, с. 1008-1010]
- Благословення – [2, с. 19; 3, с. 29; 4, с. 14, 243; 5, с. 264, 102; 7, с. 259, 459; 8, с. 584, 1009]

Олег Петрук

Від літературного редактора

За сучасної правописної ситуації в Україні літературне редагування перетворюється на балансування між різними мовними нормами, кожна з яких нібито узаконена. Досі офіційно не скасовано чинність українського правопису радянських часів, традиція якого тягнеться ще з 1936 року, так само як і не прийнято офіційно (на рівні Верховної Ради) правописний варіант 1993 року. Тепер, як відомо, все активніше впроваджується в ужиток іще новіший варіант українського правопису, чи не найбільшим поборником якого виступає п.М.Жулинський. Урешті, й цей усе ще проект правопису, який, зокрема, вводить написання деяких слів із початковою літерою “и”, не є узаконеним і загальноприйнятим.

Ситуація для літературного редактора ускладнюється, коли доводиться мати справу з текстами, які вже стали історією, в тому числі й мовною. Особливий опір для правописного “осучаснення” чинять тексти релігійного призначення та дотичні до них, понадто якщо авторами цих текстів є видатні історичні постаті, постаті-символи церковного відродження в Україні. Безумовно, до найчільніших у цьому славному переліку належить Митрополит Андрей Шептицький.

При редагуванні молитов Митрополита, зібраних за різними (нерідко сумнівними з мовного боку) джерелами різних десятиліть, доводилося вирішувати кілька проблем. По-перше, хотілося, попри все, зберегти індивідуальний стиль Андрея Шептицького як церковного письменника; по-друге, необхідно було усунути мовні розбіжності між молитвами Митрополита різних періодів і, вочевидь, дещо різних мовних традицій тих видань, де вони публікувалися; нарешті по-третє, окремі місця просто вимагали коригування згідно з основними вимогами сучасної української літературної мови. Ідеться в цьому останньому випадку насамперед про часте вживання Митрополитом церковнослов'янізмів, а також галицизмів, які для сучасного читача або незрозумілі, або можуть мати дещо інше значення, ніж у часи Андрея Шептицького, або ж

ризикують бути витлумаченими як відверті русизми чи полонізми. Навряд чи доцільно подавати тут якийсь словничок видозмінених слів і виразів, але на головних типових моментах усе-таки наголосимо.

Щодо збереження стилю Митрополита, то насамперед ми заборонили собі вдаватися до перестановки слів у реченнях, прагнучи зберегти певну ритміку авторського молитовного слова. Збережено також типові практично для всіх молитов конструкції на кшталт “*прохання о щось*”, а не “*про щось*”, як цього вимагали би сучасні лексико-граматичні норми. Послідовно дотримано вживання закінчення -и в родовому відмінку однини іменників третьої відміни, як це, до речі, передбачає і найновіший зі згаданих варіантів українського правопису (“*любви*”, “*радости*”, “*благодати*” тощо). В окремих випадках задля збереження тієї ж стилістичної специфіки залишено улюблені, як видається, лексеми Митрополита, наприклад, слово “*поступовання*”, яке доводилося би змінювати залежно від смислових нюансів того чи іншого висловлювання (“*поведінка*”, “*діяльність*”, навіть “*спосіб життя*”).

Загалом, літературне редагування праць Митрополита Андрея Шептицького – справа вельми делікатна. Причини, і то часом значні, лексико-граматичних розбіжностей у різних творах Митрополита, а також можливі шляхи їх подолання навів о. д-р Степан Гарванко у “Введенні” до видання аскетично-моральних творів Андрея Шептицького (Львів: Монастир Монахів Студійського Уставу – Видавничий відділ “Свічадо”, 1994. – 493 с.). Щоправда, не всі поради о. Гарванка можна беззастережно прийняти на сучасному етапі в Україні: багато його пропозицій щодо літературної редакції прийнятні, на жаль, хіба що в діаспорному середовищі, де українська мова зі зрозумілих причин перебуває в дещо законсервованому стані. Втім, чимало міркувань шанованого отця справді стали нам у пригоді.

Серед дрібніших змін, внесених до тексту молитов Митрополита Андрея Шептицького, речі насамперед технічні. Так, у ряді молитов (“Про кращу долю українського народу”, “Перед Великим постом” та ін.) для кращого візуального сприйняття введено розбивку на абзаци. Розкрито скорочення “*пресв.*” (“*пресвятий*”), “*всев.*” (“*всевишній*”), “*всеч.*” (“*всечесний*”). Щоправда, особливо поширене скорочення “*св.*” у ряді випадків (перед власними іменами) залишено без зміни. Цитати зі Святого Письма, які Митрополит наводить церковнослов’янською мовою, подано за сучасним перекладом. Уніфіковано написання слів із великої чи маленької літери (“*Церква*”, “*католицька віра*”, “*свята Тайна Хрещення*”, “*єпархія*” тощо). Великі літери збережено в тих звертаннях (наприклад, “*Мій Любий Народе*”) чи інших важливих місцях, де слова, крім усього, мають на меті підкреслити любов чи повагу. Також у кількох випадках у квадратних дужках додано слова, пропуск яких може ускладнити розуміння думки автора.

Будемо вдячні всім, хто висловить свої зауваження, побажання та просто міркування щодо проведеної редакторської роботи зокрема та принципів наукового літературного редагування богословських творів попередніх історичних періодів загалом, адже стоїмо лише на початку великого шляху впорядкування, внормування та витворення канону, в тому числі мовного.

Назар Федорак,
кандидат філологічних наук

Молитвами Митрополита

Олег ПЕТРУК

Ми очікуємо канонізації Андрея Шептицького як належного. Належного як нашому народові, так і Митрополитові, – за віддану батьківську опіку над нами, за його успішні зусилля задля підйому та розбудови Церкви, яка перебуває у з'єднанні з Римом, за терпіння, пережиті УГКЦ впродовж півстоліття, і збережену вірність Римському престолові. Отже – мав би бути знак визнання з боку Апостольської Столиці. І найбільшим таким виявом було би проголошення святим Слуги Божого Андрея Шептицького. Напевно, найбільш очікуваним було здійснення цього під час візиту Папи в Україну 2001 року. Однак тоді цього не відбулося, хоч Іван Павло II висловив надію, що це станеться в майбутньому.

Перед нами постають два запитання. Перше: чому земна церковна влада досі не визнала Митрополита святим? І друге: чому на таку ситуацію є воля Божа?

Відповідь на перше питання криється у співвідношенні сил на політичному полі: наших сил і сил наших опонентів, – хоча видимою причиною називають незавершеність беатифікаційної справи чи відсутність чуда. Коли ж ми замислимося над другим запитанням, то зможемо сказати: це Бог так покерував, – аби наше усвідомлення розчарування від відсутності беатифікації переросло в розуміння того, що ми самі до кінця ще не готові сприйняти Митрополита Андрея як святого.

Андрей Шептицький таки є самодостатньою цінністю в Бога, і церковне визнання цього факту не змінить Божого до нього ставлення, бо канонізація – це лише видимий знак для вірних, який відбувається також із волі Божої. І коли здійсниться акт віри й Митрополит Андрей стане святим у наших серцях, тобто ми будемо сприймати його не лише як батька Церкви та нашого керманіча *в минулому*, а як *дійсного сьогодні* небесного опікуна, – тоді й відбудеться очікуване проголошення.

Митрополит завжди перебував у спілкуванні з небом – найперше своєю вірою, відтак молитвами та діями, зумовленими глибоким розумінням відповідальності свого стану, який був приготований йому, напевно, ще до народження. І небо не залишалося мовчазним; це був таки діалог – із відповідями через почуття, думки, ідеї, знаки, явні чи приховані відгуки на молитовні прохання подіями, особами чи дарами, а навіть через особливі ласки, дані Митрополитові чи вірним.

“Поза Святими Тайнами та добрими ділами, – писав Митрополит Андрей, – немає іншої дороги до Божої благодати, крім молитви”². Тому і приділяв він їй значну увагу. Сам звертався до Бога та навчав цього мистецтва. Робив це постійно: його особисті молитви та молитви, укладені ним, містяться у творах різних років. Як бачимо з перспективи часу, його молитви мали силу: і Митрополит, і ми одержували багато з того, про що він просив. Думається, не буде перебільшенням сказати, що в ті роки ми насправді жили та розвивалися молитвами нашого Митрополита.

“Кожне слово молитви – це двері чи віконце в небо”

“Відповідаючи перед престолом страшного Судді за спасення вірних і за спасення тих священиків, що під моїм проводом мають працювати, уважаю себе зобов'язаним все зробити, що лишень в моїй силі в тім дорученім мені ділі Христовім”³, – писав Митрополит. А оскільки “молитви – то найважливіша й найуспішніша праця для спасіння душ”⁴, то намагався поставити молитву оберегом практично в усіх сферах суспільного й особистого життя вірних, як також навчити нас цієї таємної розмови з Богом.

Не втомлювався постійно нагадувати: “Є в житті кожного християнина така ділянка, наче священича, в якій кожний християнин покликаний до виконання священичих дійств. Таким священичим діянням, доступним кожному християнинові, є вступатися перед Богом за цілий світ, випрошувати з неба Боже милосердя для грішників, рятувати від падіння душі, що живуть у небезпеці гріха, – молитвою за них”⁵.

Звертаючись до священиків, писав: „Душпастир, котрий не молиться много і добре, не зуміє відповідати обов’язкам. Вповні відповість тим обов’язкам тільки той, хто витривалою і покірною молитвою дійде до глибокого пересвідчення, що сам є великим грішником. Лишень тоді зможе сповняти поручення Апостола ставити ближніх вище себе і в повному значенні того слова бути їх слугою.”⁶

Важливою була молитва в особистому житті Митрополита. Запис у щоденнику від 8 серпня 1911 року – як життєвий принцип і водночас точка призадуми для нас. “Думаю, що “Божа Воля кличе мене до іншого, досконалішого життя. Ужию вільного, тихого, зібраного часу, щоб глибше над сею справою застановитися і по-Божому наважитися на се нове життя. Якщо се є дійсно Боже Покликання, якщо Бог кличе, то справа ся превеликого значення: ішлося би прямо о спасення моєї душі і спасення мільйонів. Якщо се є Боже Покликання, то воно буде доповненням мого першого покликання до Чину з року 1888. Жаль, що так пізно беруся до обдумування сеї справи, жаль, що стільки літ життя я, може, зовсім втрапив!

Яке було би нове життя? Який предмет покликання? Думаю, що треба так дефініювати – визначити: життя молитви, в котрім весь час, не зайнятий якимось обов’язком, був би обернений виключно на молитву – на контемпліацію.

Обов’язком же називаю лиш се, що в молитві за обов’язок я пізнав, що, проте, є безсумнівним обов’язком, чого не міг би без гріха упустити або те, що є, без сумніву, частиною якогось загального обов’язку, як, приміром, проповідь”⁷.

Він вірив, переконувався та свідчив нам, що “ретельна молитва здатна на більше, ніж будь-який людський труд”⁸.

“Ми можемо хотіти [досягти чогось], а боячись, щоб та воля не була заслабка або змінна, зможемо вжити нехибного засобу молитви і, як каже св. Августин, “робити, що можемо, а просити про те, чого не можемо”. Від нас, а не від когось іншого залежить “через добрі діла зробити певним наше покликання і вибір” (II Пет. 1, 10)”⁹.

* * *

З якими проханнями звертався до Всевишнього Андрей Шептицький та радив звертатися нам, бачимо з його молитов. Постійна думка в молитвах – турбота “за святу Церкву й наш нарід”. “Посвята українського народу Пресвятому Ісусовому Серцю” та “Молитва про ласки для українського народу” – як квінтесенція усіх молитов Митрополита за нас, а “Прохання про мудрість” – немов даний ним провідникам народу ключ до джерела ласк.

Важливо зазначити, що особисті молитви Андрея Шептицького є значно суворішим, нещаднішими до себе та з глибшим актом самопожертви, якщо порівнювати з молитвами, які він уклад для своїх духовних дітей (наприклад, “Про терпіння як жертву відкуплення” та „Про дар терпіння після смерті”).

Мистецтво молитви

Молитва – це розмова з Богом. І мусить вона бути відповідно укладена та проведена, щоб була милою Богові та успішною. До мистецтва молитви повертається

Андрей Шептицький у багатьох своїх посланнях та творах, хоча його наука про молитву в основному викладена у двох творах. Це – “Послання пастирське “О молитві” з 1911 року¹⁰ та „Божя Мудрість” з 1932-1933 років¹¹. Слід також виокремити його заклик до молитов про добрих настоятелів¹²; ряд розпоряджень про особливі молитви в певних часах, наприклад, за Римського Архієрея в часі його хвороби та смерті¹³, заклик про спільне молитовне віддання себе Христові¹⁴ чи Марії¹⁵ (зокрема в часі війни), клич про молитви з проханням про святих¹⁶ чи відданих Церкві та народу працівників¹⁷ (особливо в перехідні періоди історії) та ін.

“Коли молимося, треба в молитву вкласти цілу душу, ціле серце, все залишити, о всім забути, лиш о тім однім пам’ятати, щоби добре помолитися”. А роблять молитву щирою любов і довіра до Бога: “Коли людина полюбить Бога, тоді... дорогим і милим стає їй Боже слово, через яке вона краще пізнає Бога, і Божий Закон, в якому виражена Його воля, і молитва, якою з Ним розмовляє...” Андрей Шептицький часто у своїх посланнях наголошує на вартості спільної сімейної молитви¹⁸, яка є “обов’язковою умовою християнського життя родини” та “способом, яким, за Божою ласкою, можна відновити християнське життя”. “Молитви наші будуть тим успішніші, чим більше будуть відповідати Христовому реченню: “Де два або три зібрані в Ім’я моє, там і Я посеред них” (Мт. 18. 20), – і чим більше будуть впливати з ясного поняття того, о що просимо”¹⁹.

* * *

Митрополит не лише подає свої думки та досвід молитви через публічні науки, а й укладає молитви. Їх він використовує сам і радить своїм духовним братам та вірним.

Подамо тут ширшу цитату з роботи А.Базилевича²⁰, де влучно схоплено особливості молитов, укладених Митрополитом Андреєм.

“Щоб ці молитви загально схарактеризувати, треба відмітити, що в них сильно підкреслена наперед прослава Господа Бога, а далі момент терпіння, жертви аж до мучеництва, як також суспільний момент. Митрополит просить Господа Бога про добро для душі, про долю для народу, про його провідників, а щойно опісля про інші дочасні потреби. Тобто в нього порядок інший, як звичайно буває у молитвах пересічних людей. Вони просять наперед про себе, про здоров’я й різні матеріяльні добра, а рідше про вищі справи, про поступ у душевному житті, за інших, за цілий нарід, за вселюдські потреби. Коли ж би загальні справи були правильно поставлені, напр., якщо б мир Христовий запанував у світі, тоді й багато наших особистих, національних, як взагалі і вселюдських, справ були б розв’язані самі собою. Тому й треба в цих загальних наміреннях молитися.

Митрополит ішов ще далі. Бо і це все наші справи. На першому місці має бути прослава Бога. Про такий наш підхід у молитві пише між іншим у “Божій Мудрості” (з 1932 р.): “Коли молимося про наші потреби, або про потреби наших найближчих, або цілого народу, ми, певно, добре робимо, але хто ж з нас може знати, скільки в тих його молитвах самолюбства? Бо ж навіть у любові до найближчих, у любові до народу може міститися багато любови власної, і не знаємо, чи при таких молитвах не заслуговуємо на закид Христа: “... і грішники, і митарі те саме роблять” (Мт. 5, 46; Лук. 6, 32). І вони ж люблять своїх дітей, і вони дбають про здоров’я і добра дочасні. Але якщо в молитві зуміємо бодай на хвилику про себе, про своїх забути і Богові во Тройці Єдиному поклонитися задля Нього Самого – задля того, чим є, така хвиля в молитві може мати без міри більше і вище значення. Така хвиля може бути однією з тих, у яких сам Божий Дух у душах, у серцях наших молиться”.

Небесний заступник

Ми багато чим завдячуємо Андрееві Шептицькому – *за зроблене ним за життя*. Він був справжнім Божим сином, людиною, до молитов котрої Господь прислухався особливо, прохання котрої здійснював, а що молитви ці переважно були за наш народ, наші духовний ріст і віру та єдність, то й поступ наш у ті роки був небачений. Він мав перед Всевишнім велику відповідальність – за всіх, даних йому, – і був гідним цієї відповідальності. Багато було йому дано від Господа тоді, за життя, то ж чи Господь став менше цінувати його після смерті? Ні. Нашому “небесному митрополитові” дано тепер не менше. І відповідальності, й ласк.

Ми чекаємо хоч якогось чуда, щоби повідомити загал: ось, мовляв, Бог відзначив нашого митрополита. І шукаємо за малим, – аби лиш було явним, – наприклад, за чудом одужання. Але, напевно, є набагато субтельніші та більш вирішальні для загалу події, які сталися завдяки втручанню нашого небесного митрополита. Переконаний, що його участь, наприклад, у нещодавньому відродженні нашої Церкви мала би бути також вирішально важливою.

Ми багато чим повинні завдячувати йому – *за зроблене ним зараз*. Ось як про це сказав о. Роман Каспришин: “Ми всі, хто пережив страшні переслідування нашої Церкви більшовицьким режимом, завжди вірили, що Митрополит Андрей є святий і в небі, відчували його опіку над нами. Ми жили і боролися, пам’ятаючи його передсмертні пророчі слова, і з надією молилися до нього про кращу долю України”²¹.

Досі офіційно не визнано святість нашого Митрополита. Але це не означає, що наша Церква, ми з вами не маємо небесного заступника на ім’я Андрей Шептицький. Він піклується про нас. Разом із нами молиться, допомагає гуртувати громади, будувати церкви, творити нові покликання до монастирів, приймати доленосні рішення та кермувати потоком подій. У нього багато справ, як було і за життя. Тож молимося *за* нього. Тож молимося *до* нього. Молимося і його молитвами. Чим глибшими й усвідомленішими будуть наші звернення, тим сильнішим і відчутнішим зможе бути його заступництво. Хто знає, чи є десь у світі інший народ, який має такого відданого йому Опікуна!

* * *

*“Нехай Всевишній Бог заплатить вам за вашу християнську любов до свого душпастиря-Митрополита, а він натомість жертвує вам свої молитви до смерті. Щодня про вас буде пам’ятати, а коли Бог покличе його перед Свій суд і в безконечному Своєму милосерді нікчемного слуги не відкине від Себе, тоді й у тому житті, що є щойно правдивим життям, обіцяю за вас молитися і випрошувати з неба всіх дарів, потрібних для дочасного життя, й усіх ласк, потрібних для вічного спасення”*²².

Молитви Андрея Шептицького

Шукаючи Бога, а так можна висловитися про кожную молитву, робимо щось, що подібне до шукання прихованого скарбу. І дійсно, те, чого шукаємо – те помазання, та спільність, той зв'язок із Богом, Його благодать, – те, що дає нам молитва, – все те є прихований скарб. Молитва – це ключ до небесних скарбів.

Андрей Шептицький

Благословення

Християнське почуття схиляє кожного в трудних і тяжких часах більше горнутися до Бога; в Ньому шукати потіхи, помочі й сили. Воно майже несвідомо будиться в душі кожного християнина, воно схиляє й мене в цих таких незвичайно тяжких часах звернутися до Вас з гарячим і завзятим закликом: тим ретельніше, тим частіше, тим покірніше звертатися до Всемогутнього Бога в молитвах, чим прикріше й трудніше з кожним днем стає життя.

Хочу і пригадати, і повторити ці такі сильні й гарячі заклики Святого Духа в Святому Письмі, що радить, заохочує і пригадує обов'язковість, важливість, святість і хосен молитви, а також ствердити цю нашу більшу тепер потребу та об'єднати вас усіх, за яких перед Богом відповідаю, повторенням цієї правди віри й виконанням її, згуртувати вас усіх коло Христового хреста. Думаю, що я не міг би знайти відповіднішого на наші часи предмету ані більше вам допомогти у ваших труднощах.

* * *

Від молитви та від Божої благодати очікуємо покращення відносин більше, ніж від наших зусиль.

* * *

Здаючись на молитви Всечесного Духовенства і побожних вірних, прошу Бога для Вас і для Ваших родин, для шкіл, в яких працюєте, і для кожної християнської родини, і для кожної душі зокрема о всі дари небесні і всі дочасні добра, яких треба для відновлення, для відбудови християнського життя і вічного спасення. Амінь.

* * *

“Коли не Господь будує дім, даремно працюють будівничі” (Пс. 127, 1). Коли Бог не поблагословить наші змагання, даремна буде наша праця. Таким домом, котрого будову Бог має благословити, є і ціле наше народне життя, і християнське життя кожної родини зокрема і кожної одиниці. Як Бог поблагословить, а ми будемо вірними Його ласці, всі інституції будуть у всіх напрямках приносити народові правдивий хосен.

* * *

Нехай вияв нашої вдячності простягається не лише на одержані добродійства і благодаті; дякуймо і за всі хрести та страждання в переконанні, що найбільша благодать набуває часом вигляду страждання і хреста. І не тільки часом, але такі завжди страждання є знаком Божої благодати і даром з неба. Під стражданням приховані пречудні Божі дари. Хто по-християнськи дивиться на життя, той знає, що Бог, милосердний наш Отець, навіть тоді, коли карає, робить це з любов'ю і з любови. Він же не хоче смерті грішника, але його навернення і життя. Тому і

сьогодні, приступаючи до того спільного вияву вдячності цілого Духовенства Архієпархії та співаючи подячну пісню, вдячністю до Бога обнімаємо і дари, і страждання. Дякуємо за те, що миле і хосенне, і за те, що болить.

Всі ми віримо і надіємось, – а наша надія непохитна, як гора Сіон, – всі ми віримо і сильно переконані, що навіть й тоді, коли Бог карає за провини, то не відкидає нас, а карає на те, щоб простити і поблагословити.

Сильно надіємося на Всевишнього, що Він дасть нам пережити той час досвіду і проби та діждатися хвилі благодати. І так само, як ми, вірять і надіється цілий наш нарід. Така надія не може бути пуста.

* * *

В усіх болях і труднощах хвилі звертаймося тут до Христа і Гробу Нашого Спасителя, просім о поміч божественної Його благодати і, доручаючи Його любові і Його милосердю всі наші справи, віддаймо в Його руки керму корабля, що серед бурхливих хвиль життя поведе нас у краєц майбутність. Складім біля Його пресвятого Гробу врочисту обітницю, що Його Святе Євангеліє і Його святий закон не перестануть бути для нас провідним світлом в нашій житті приватній, в житті родинній, суспільній і народній; а Ти, Христе Спасителю, прийми і благослови тих, що у Твого Гробу хочуть зачерпнути світла любові і надії – амінь.

* * *

А тепер, Мої Милі Браття, як малий доказ своєї любові і як завдаток своєї праці задля Вас, уділяю кожному з Вас зокрема, Вашим родинам, хатам, селам і містам і всім Вашим працям Архієрейське благословення.

"Благословенний ти, Мій Любий Народе, в місті, і благословенний ти в селі! Благословенні діти твої і плоди землі твоєї! Благословенні стада волів твоїх і череди овець твоїх! Благословенні засіки твої! Благословенний ти, коли виходиш, і благословенний поворот твій! Нехай Господь зішле благословення на твої комори і на те все, на що тільки покладеш свою руку на землі, що її Господь Бог дав тобі!

Нехай зробить тебе Господь Бог твій своїм святим народом! І нехай Господь Бог твій благословить тебе в родині твоїй, у прибутку твоєї худоби і в плодах твоєї землі!

Нехай отворить тобі Господь скарбницю твоїх дібр – небо, щоб воно зрошувало дощем твої ниви в догідну пору, – і нехай благословить всі діла твоїх рук!"ⁱ

Благодать Господа нашого Ісуса Христа, і любов Бога Отця, і причастя Святого Духа зі всіма вами. Амінь.

* * *

До нещасних грішників майте серце, повне милосердя; гріхи свої старайтеся очистити виявами християнського милосердя супроти тіл і душ, а дітей своїх учить зберігати невинність і молитися про навернення грішників. Це дві переважливі, якщо не найважливіші християнські чесноти життя.

* * *

Нехай Бог дасть вам зрозуміти тайну християнського життя і проблему людського щастя. Бо людське щастя є тільки в пізнанні Бога і в дотриманні Його святого закону.

Не знаємо, скільки літ Бог призначив ще жити, може їх вже не багато, нехай же вони будуть літами праведного християнського життя. Най будуть такими, яким повинно бути життя християнина – приготуванням до вічності. Терпеливим несенням хреста і збиранням заслуг і вірною щирою службою Всевишньому Богові,

---

ⁱ Повтор. зак. 28, 3-12 – (тут і далі підсторінкові примітки автора)

котрому най буде честь і слава во віки. Амінь.

* * *

Нехай Всевишній Бог Вас благословить, Ваші родини, Ваші міста і села так, як я з цілого серця Вас на ціле життя і на цілу вічність благословляю, в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, амінь.

1. Перша молитва Митрополита

Тепер же, мої милі Браття, на доказ моєї вітцівської любови і як завдаток праці, яку в ім'я Боже для Вас починаю, уділяю Вам уперше Архієрейського благословення.

Підношу очі й руки в небо, і хотів би я стягнути для Вас усі дари й ласки, яких Вам на кожну хвилину Вашого життя треба, та прошу Всевишнього Отця Нашого, щоби поглянув на Вас ласкаво і Своєю благодаттю був із Вами так, як був із вашими Батьками. Нехай не покидає Вас, нехай не дозволить, щоб Ви Його покинули; нехай у Своїй доброті прихилить Ваші серця до Себе, щоб Ви ходили шляхом Його і зберігали всі заповіді Його і накази Його, а цілим серцем і цілою душею, любов'ю цілого Вашого життя все йшли за Спасителем нашим, Єдинородним Його Сином Ісусом Христом, Котрого зіслав нам із неба, щоб нас відкупити від неволі гріха і смерті. Нехай мир Христовий, згода, єдність і любов уселяться в серця Ваші, і в родини Ваші, і Батьківщину нашу. Нехай мир Його святий стереже нас від братньої сварні й незгоди! Нехай стереже від усякої війни; нехай боронить Ваші міста й села від вогню й повени, від зарази й усякої хвороби; нехай боронить ваші хати від журби, гніву, біди й нужди і від усякої душевної й тілесної болізни.

Вислухай, Господи Боже Отців наших, молитву мою, раба Твого, котрого Ти поставив пастирем цього народу. Даруй їм дарування прогріхів, покрий їх могутнім Твоїм покровом, десницею Твоєю веді їх, умиротвор їх життя, Господи, помилуй їх яко благ і чоловіколюбцець. Амінь.

2. Приречення вірної Служби Христової

Це приречення Ви складали вже у день святого Хрещення через хресних родичів. Це приречення Ви відновлювали у кожній святій Сповіді, з приводу Місії, яка не в одному з Ваших сіл [та міст] відбувалася. Будьте до смерті вірні цьому приреченню! Прирікаючи вірність Христові, Ви наново приймаєте обов'язки щодо Його святої Церкви й прирікаєте свято і вірно, по-християнськи, виконувати обов'язки Ваші щодо Українського Народу.

Життя людини – це служба Всевишньому Богові.

Найдорожчий Наш Спасителю! Ти для нас є усім! Ти нас створив і утримуєш при житті. Ти нас, своїх дітей, виховав! Від Твого Серця йде до нас такий жар любови, що хіба мали б ми кам'яні серця у своїх грудях, коли б Тебе не любили! Ти нам дорожчий, ніж батько, мати, брати [й сестри], – ніж наше власне життя. Тому прирікаємо, що цілим серцем будемо триматись Тебе! Тільки для Тебе одного і з Тобою самим хочемо жити й умирати, – щоб із Тобою поєднатися колись навіки в любові!

3. „Українське серце”

Пресвятий Ісусе! Небесний Пастирю, що пригортаєш усі народи! Прийми і мою щирю за всі добродійства і прикrostі дяку, бо вони від Тебе і з Твоєї руки. Дякую Тобі, що дав esi мені українське серце в груди; що я син того народу, котрий терпінням був найбільше подібний до Тебе і в своєму горі й бідах виспівував Тобі свою віру і звертав на Тебе плач своєї надії. Спомагай мене, Ісусе, і не опускай мого народу. Вислухай мою

покірну молитву і благослови мене і мій український народ, святий Боже. Амінь.

4. Про благословення єпископові та священикам

Всі успіхи наших зусиль залежать від помочі з неба. Не вистачить самим трудитися, треба ще випросити Божого благословення для наших трудів.

А тепер, в ім'я Боже, починаю працю! А Ти, Всевишній, Великий силою і розумом, недослідний і дивний у Святих Своїх, Сам, Господи, благослови рабів Твоїх і служителів твого жертовника! Наповни мене і їх дарами Святого Твого Духа, щоб ми були достойними ставати без вади перед святим Твоїм жертовником, проповідувати Євангеліє Твого царства, освячувати слово Твоєї істини, приносити Тобі дари й жертви духовні і людей твоїх обновляти водою відродження так, щоб у день страшного другого приходу Єдинородного Твого Сина на суд були достойні прийняти з Його рук “нев’янучий вінок слави”¹. Амінь!

5. Молитва єпископа

І так, як з довір'ям та щирістю ставлюся до Вас і подаю братню руку для спільної праці, – так маю надію, що теж і у Вас, Всечесні Отці, завжди знайду довір'я і щирість – поміч та послух, – хоч би й не знав, у якому важкому становищі.

У тій надії я й молюся до Господа Бога.

Для себе прошу про Духа ради, щоб зумів я завжди бути справедливим. І щоб, не оглядаючись на людей, ніколи ні на волос не відступав від обов'язку.

І про Духа мудрости та розуму прошу. Щоб стадо, довірене мені Христом, встиг я повести єдиною дорогою спасіння.

А для Вас, Мої Всечесні Отці і Браття, прошу про щирю посвяту для Ісуса Христа – про духа карности і послуху, – без чого праця духовенства в Єпархії не може принести стільки користи, скільки принесе вона при солідарній праці та взаємному порозумінні.

Насамкінець прошу Вас, Мої Всечесні Отці, про молитви й за мене. Нехай згадка про Владику в літургійних Ваших молитвах буде разом і гарячою проською перед престолом Всевишнього про добро цілої Єпархії.

З тією-то молитвою та й надією уділяю Всім Вам, Всечесні Отці і Браття, і кожному з Вас зокрема Пастирське благословення.

Нехай Всевишній Бог благословить Вас, Браття, і мене недостойного, щоби ми чимраз більше уміли трудитися для Його слави, для добра нашого народу і для спасення наших душ.

Благодать Господа Нашого Ісуса Христа з Вашим духом, Браття. Амінь.

6. Молитва єпископа при залишенні чи зміні єпархії

Така була остання молитва Ісуса Христа, коли перед страстями прощався зі Своїми Апостолами та учнями.

Інакшою теж і не може бути молитва Єпископа, який мусить розпрощатися зі своїми вірними!

Рідкісний то випадок! Бо духовий зв'язок, що лучить Єпископа з вірними, є, з Божої установи, такий сильний і тривкий, що хіба з надзвичайної якоїсь причини і то

---

¹ І Петр. 5, 4

з виразного наказу Святішого Вітця може бути Єпископ змушеним полишити свою Єпархію.

Таке й мені трапилося. Зaledве проминуло півтора року моєї праці в Єпархії, а вже, з Божої волі та з наказу Святішого Вітця, довелося мені покинути Станиславівську Єпархію та обійняти львівський владичий престол.

Насправді, полишаючи Вас, не став я чужим для Вас. Бо я Тепер Ваш Митрополит.

Отче Святий, заховай їх в ім'я Твоє, котрих дав Ти мені, щоби були одно, як і ми; щоби всі були одно, як Ти, Отче, в мені, а я в Тобі, – щоби і вони одно були в насⁱ.

7. Про Божу Мудрість (1)

Божя мудрість є неначе учителькою чи скарбницею усіх чеснот і всіх духовних дарів. Тому перегляньмо чесноти християнського життя, о які треба нам щодня просити, збираючи ті всі чесноти в ту форму, про яку говоримо, – у форму Божої мудрости, – пригадуючи собі тим способом, що Божя мудрість або містить у собі ті чесноти, або до них веде, їх учить і є провідницею на їх дорозі.

Великий і всемогутній Боже! Зішли на мене з високих і святих Своїх небес і від престолу Твоєї слави Твою святу мудрість, приналежну Тобі.

Дай мені мудрість Твого уподобання, щоб я у житті зумів те, що Тобі миле, гаряче бажати, мудро шукати, з правдою пізнавати й досконало виконати на славу й честь Твого святого Імени, “на хвалу слави Твоєї ласки”ⁱⁱ.

Дай мені, Боже, мудрість мого стану, щоб я усе виконував, чого жадаєш; дай мені розуміти мої обов'язки, дай мені мудрість моїх обов'язків і дай мені їх виконати так, як треба, як належить на славу Твою і хосен моєї душі.

Дай мені мудрість Твоїх доріг і мудрість ходіння по стежках Твоєї святої волі. Дай мені мудрість поведження і неповодження, щоб я зумів не вивищуватися в одних і не занепадати в других. Дай мені мудрість радості й мудрість смутку; хай тішуся лиш тим, що до Тебе веде, хай смучуся лиш тим, що від Тебе віддаляє.

Дай мені мудрість всього, що проминає, і всього, що триває; хай перше в моїх очах маліє, а друге хай росте. Дай мені мудрість праці та мудрість відпочинку; хай мені буде розкішню праця для Тебе, а втомую – відпочинок без Тебе. Дай мені мудрість щирого й простого наміру, мудрість простоти, мудрість щирости. Хай серце моє до Тебе звертається і Тебе в цілому житті у всім шукає.

Дай мені мудрість послуху, послуху Твоєму заповіді, Твоїй Церкві. Дай мені мудрість убогости, хай ніколи не оцінюю дібр інакше, як за їх дійсною вартістю. Дай мені мудрість чистоти, відповідно до мого стану або покликання.

Дай мені мудрість терплячости, мудрість покори; мудрість веселости й поваги, мудрість Господнього страху; мудрість правдомовности й добрих діл. Хай буду терплячим без ніякого нарікання, покірним без найменшого удавання, веселим без надмірного сміху, поважним без суровости; нехай боюся Тебе без спокус розпуки; хай буду правдомовним без тіні дворушности; хай мої добрі діла будуть вільні від самолюбства.

Дай мені мудрість ближніх у потребі напоумлювати без самовивищення; дай мені [мудрість] будувати словом і ділом без лицемірства. Дай мені, Боже, мудрість

ⁱ Ів. 17. 11, 21

ⁱⁱ Ефес. 1.6

чуйности, уваги та обережності, нехай мене не зводить на бездоріжжя ніяка пуста гадка. Дай мені мудрість благородности, нехай мене ніколи не повалить ніякий брудний і недостойний потяг. Дай мені мудрість правости, нехай мене ніколи не зводить з дороги обов'язків ніякий самолюбний намір. Дай мені мудрість мужности й сили, нехай не звалить мене ніяка буря. Дай мені мудрість свободи, нехай ніколи не поневолять мене ніяка насильна пристрасть.

Дай мені мудрість богословських чеснот і моральних чеснот: віри, надії, любови, розсудливости, побожності, повстримности й мужности. Дай мені, Боже, мудрість Апостолів, мудрість мучеників; дай мені мудрість священичу й душпастирську, дай мені мудрість проповідників і вчителів, дай мені мудрість служителів Святих Таїнств, дай мені мудрість євхаристійну і мудрість містичну – мудрість молитви і контемплациї.

А передовсім, Господи, дай мені мудрість сердечного розкаяння і досконалого жалю²³. Дай мені мудрість пізнання себе в моїй немочі й злобі; дай мені мудрість умиротворення й посту; дай мені мудрість відречення і пожертвування себе; дай мені мудрість жертви, мудрість хреста, мудрість крові.

Боже, дай мені врешті ту мудрість, що, за святими Твоїми намірами, веде до злуки Церков під одним зверхнім пастирем – римським архієреєм. Дай мені мудрість це діло – святого з'єднання – цінувати, любити, для нього й життя присвятити. Дай мені мудрість нашого східного обряду, його зберігати, його відновлювати і розвивати; дай мені мудрість отців святої східної Церкви й усіх великих церковних учителів.

Дай мені мудрість великого Твого Апостола Павла, щоб я бодай його послання добре розумів, пам'ятав та вмів їх пояснювати Твоєму народові. Дай мені мудрість першого Твого намісника, щоб я розумів наміри Твого Божого провидіння, що керує Церквою через римських архієреїв; дай мені мудрість послуху їм та вселенській католицькій Церкві. Дай мені мудрість церковної історії та богослов'я.

Дай мені мудрість ту, якої мені й нашому народові найбільше бракує. Дай мені мудрість правдивого задоволення, правдивого щастя. Амінь.

8. Про Божу Мудрість (2)

“Мудрість – це безконечний скарб для людей. Хто її досягає, стає учасником Божої приязні, бо доручає йому дар знання й просвіти” (Прем. 7, 14). Шукаємо її, товаришки життя, без якої життя не має вартости, є тільки тягарем. Хоч як серце людини за нею тужить і до неї рветься, та не для себе її шукає, бо це її дар і та Божя ласка, що хто її, святої, з неба бажає, тому вона найбільшим добром людини здається, “щоб у всьому прославлявся Бог через Ісуса Христа, котрому слава й сила во віки вічні. Амінь!” (I Петр. 4, 11).

Не нам, Боже, не нам, а Імені Твоєму дай славу. Хоч у нас і через нас – на те, щоб у нас і через нас прославлялося і святилося Ймення Твоє святе! Щоб у нас і через нас виконувалася Твоя свята воля та щоб у нас і через нас приходило Твоє, предвічний Боже, Царство!

Треба нам того дару з неба, що Ти його через Апостола Твого Якова урочисто обіцяв тим, що про нього просять¹. Тому просимо й благаємо: зішли її з неба від Твого передвічного й пресвятого престолу в наші душі! Дай нам її, що з Тобою перебуває на небесних престолах Твого Царства! Вона з Тобою перебуває і знає Твої діла. Вона була при Тобі, коли Ти творив небо й землю. Вона знає, що подобається Твоїм очам і які

---

¹ “Коли ж кому з вас не вистачає мудрости, нехай просить він Бога, що дає всім щедро й не докоряє, і дасться йому, – і нехай просить у вірі, ні в чому не сумніваючися” (Яків 1, 5-6).

праведні Твої закони. Зішли її зі святого неба небес Твоїх і від престолу величі Твого Божества! Нехай буде зо мною, хай зо мною трудиться над тим ділом [яке виконую], щоб я знав, що миле Тобі! Бо вона все знає, все розуміє й переведе мене через ці діла у стриманості та сторожитиме у своїй могутності, й діла рук моїх будуть приємні Тобі.

Бо хто ж із людей зможе знати Божу раду, хто ж зуміє думати те, що Бог хоче? Нас, смертних, гадки слабкі та непевні. Тіло наше, повне зіпсуття, обтяжує душу, й земне мешкання тіла гнітить духа, що правди шукає. І з труднощами тільки оцінюємо те, що на цій землі, та праці треба, щоб знайти те, що лежить перед нами. І хто ж зможе досліджувати те, що в небі? А хто ж зрозуміє Твій Ум, якщо Ти не даси з неба Мудрости та не зішлеш Святого Твого Духа з висоти небес?

Лиш тим способом можуть простими стати стежки тих, що живуть на світі. Тільки через Духа Твого Святого можуть люди пізнати те, що Тобі подобається, бо Мудрістю Твоєю наділені всі, що Тобі коли-небудь від початку світа догодили¹.

9. Про Божу Мудрість (3)

Предвічний Боже, зішли на нас з високого неба Твою Святу Мудрість, просвіти нею наші уми. Нехай Божа Мудрість поведе нас дорогами правди, нехай стереже нас від олжі та обману.

10. Про працю для добра народу

Просимо Тебе, Царю небесний, Духу правди, любови і справедливости, до Тебе підіймається наша молитва: зігрій і просвіти наші уми й серця, показуй нам правильну дорогу в нашій праці для добра свого народу, благослови наш труд і подай нам братню єдність у всіх наших зусиллях для щастя нашої Вітчизни й народу та для нового розквіту Христової Церкви в Україні. Амінь.

11. Про терпіння як жертву відкуплення

Отче наш, Отче! Я, син Твій, в ім'я всіх вірних, котрих Ти мені в опіку віддав, припадаю днес до Твого престолу, щоб Тебе за них і за себе просити о тій ласці, котра найважливішою суть для нас, – для справи Твоєї і нас. Для себе, Господи Боже, прошу о нічого іншого – лиш о Хрест! О упокорення! – Упокори! Дай терпіння!.. Ти видиш серце моє, знаєш, що серце моє щиро Твого добра, добра справи Твоєї бажає! Не хочу свого щастя, не хочу свого здоров'я, задоволення, – не хочу для себе нічого – про одне прошу: о Хрест, о смерть, Господи, – так єсть, прошу о смерть, – за провини світу, за свої провини, як схочеш... А як схочеш – раптову смерть; якщо для справи Твоєї добре, най вмру зараз, якщо маю справі перешкоджати! Якщо маю люди псувати – най вмру! Не хочу ані одної хвили на світі пожити, лиш для хвали Твоєї, для справи Твоєї, для добра людей, відкуплених Твоєю Святою Кров'ю!

Приймаю сей спосіб молитви. Буду писати до Тебе, Господи, молитви, так як робить німий, як хоче порозумітися з людиною. Бо я перед Тобою німий, не умію говорити, не умію до Тебе молитися. Прийми і поблагослови сей спосіб молитви, а дай мені добре часто багато молитися.

Господи, Ісусе Христе! Свою молитву повторюю: хочу Хрест носити, терпіти й покутувати за мої гріхи. Визнаю їх і хочу будь-яким способом задовольнити Твою Справедливість. Хочу борг сплатити, хоч би й довголітніми стражданнями.

---

¹ Прем. 9.

12. Прохання про ласки для українського народу

Скільки провин, скільки слабкостей треба нам до стіп Христа Спасителя скласти, щоби Він їх покрив омофором Своєї любови і милосердя. Суть гріхи, в котрих каємося і з котрих стараємося поправитися, але і суть такі, котрих самі не знаємо і з них не уміємо або і не хочемо поправлятися.

Скільки ж то треба Божого милосердя на те, щоби добро помножити, а зло поправити, котре діється, і не допустити до гіршого.

Багато в нас доброго робиться, багато людей щирої і доброї волі віддає своє життя для загального добра.

Приймаючи всі ваші пожертви, в ім'я святої Церкви і в ім'я Ісуса Христа, як ваш єпископ складаю їх наново до стіп Божого Сина з проською, щоби Він їх зволив у своїм безконечнім милосерді прийняти, а всім жертводавцям дав щедre благословення.

Так само складаю днесь до Христового престолу кожену добру волю, і кожний щирий намір, і кожену щирю працю, котрих без числа серед нашого щирого, побожного народу; і буду просити Бога, щоби усі щирі серця, які своєю працею і лептами хочуть спричинитися до піднесення Божої справи або яким-небудь способом хочуть послужити ближнім, щоби Ісус Христос всі ті жертви, праці й наміри прийняв, освятив, очистив зі всього, що могло би бути хибним або, може, й небезпечним, і щоби усі зусилля, що впливають з доброї волі, обернув на Свою славу та на тривалий хосен для людей.

Заразом і всі труднощі і небезпеки треба нам днесь скласти до стіп Божого престолу, щоби у Ісуса Христа випросити зараду, поміч, милосердіє.

Всі разом просім Ісуса Христа, щоби з невичерпної скарбниці своєї любови наділив наш нарід всіми ласками, всіми чеснотами і всіми прикметами, котрі дають якнайпевнішу запоруку вічного спасення для всіх, і тими, котрі становлять дочасне щастя і силу народу.

Боже великий, Боже могутній, Ти, що видиш людські серця і совісті людей, збери, обрахуй Сам ті всі болі [та всі жертви] нашого народу, котрі хочемо разом днесь скласти до стіп Твого жертовника, благаючи Тебе через любов Твого Сина о милосердіє.

Най Бог дасть нам всім міцно триматися все святої католицької віри і пробути в Божій ласці до смерті.

Нехай викликає з-поміж нас і з-поміж наших дітей в кожному поколінні до кінця віку великих святих, могутніх чеснотами і Божим духом, котрі би Божественну ласку на нарід стягали і присвічували йому прикладом святости.

Нехай викликає з кожного покоління і для служби своїх жертовників нашої Церкви мужів апостольського духа, великих духом пожертвування і духом любови, могутніх в проповідуванні Божої правди, сильних ділом і впливом на нарід, котрі би зуміли повести корабель нашої Церкви в далеку і світлу майбутність широкої, світової апостольської праці.

Най дасть нашій Церкві мужів, повних Святого Духа, Духа премудрости і Духа розуму, котрі би невтомною науковою працею присвічували, показували дорогу праці майбутнім поколінням на цілі століття.

Най зішле нам ангелів милосердя, котрі би уміли обтирати всяку сльозу з очей тих, що страждають, заступили родичів всім сиротам, стали опікунами всім вдовицям.

Нехай повсюди поміж нами в духовнім і світським стані в кожному поколінні буде досить людей, “післаних від Бога”, котрі би зуміли молоді всіх станів давати щирий і добрий провід, правдиве християнське виховання від дитинства аж до літ нового

розвитку молодечих сил і молодечого розуму.

Нехай Всевишній дає все нашій Церкві достатнє число святих покликань до духовного стану, щоби ніколи не забракло нашим вірним святої душпастирської послуги.

Нехай викликає в кожному поколінні значне число з-поміж молоді чоловічої і жіночої до євангельського життя за порадами Христовими, котрі би були готові зносити аж до смерті всі труди і всі подвиги іночеського життя в монастирях і законних домах нашої церковної провінції, теперішніх і майбутніх.

Нехай в наших семінаріях процвітають до кінця віку всі священичі чесноти, нехай духовна молодь в них виховується в страхі Божім на святих ревних священиків-апостолів.

А в монастирях і законних домах най все процвітає досконалість всіх монаших чеснот, якнайдосконаліше будуть все дотримані устава і правила святих Законодавців.

Нехай Бог дає нашому народові свято дотримуватися законів християнської родини.

Най дає нам християнських отців родини, мудрих в керівництві, святих в прикладі, ощадних, працьовитих, жертволюбних, де йдеться о загальне добро, солідарних в народній праці, сильних в переконаннях, а смілих в їх обороні.

Нехай дає нам християнських матерів, котрі би по-божому дітей виховували, вірно і мужньо стерегли святости родинного вогнища, святих в домашнім пожиттю, а зразкових у ставленні до людей, мудрих в порадах, даваних мужеві і дітям, незобов'язаних до загального добра, але таких, аби передовсім виконували всюди і все сумлінно і свято обов'язки жони і матері.

Нехай Христос охороняє нашу молодь перед всяким злим впливом, нехай дасть такі обставини, в котрих би молоді здорово могли розвивати всі таланти, Богом дані.

Нехай українська²⁴ молодь у кожному поколінні дає багато людей сумлінної і глибокої праці, нехай дає великих учених, правдивих артистів, знаменитих письменників, адвокатів, лікарів, архітекторів, великих промисловців і здібних купців. Нехай кожний виростає на громадянина, якого праця принесе народові і хосен, і славу.

Нехай Бог все дає нашому народові мудрих провідників в суспільнім і політичнім житті, котрі би шукали не свого, а загального добра, котрі би давали уряд, а не підлягали кожному вітрові загальної опінії; котрі би сміло й голосно визнавали принципи Христової віри.

Най Бог дає нашому народові заступників, котрі би в ділах праводавчих уміли все боронити скривджених, сміло а мудро домагалися народних прав, а при нагоді завжди обставали за права святої нашої католицької Церкви.

13. Посвята українського народу Пресвятому Ісусовому Серцю

Остання неділя жовтня присвячена особливим способом Христу-Цареві, Христовому Царству. На наших іконостасах високо над усіма іконами, що представляють Євангеліє і християнське життя, представлений Христос Цар Слави в архієрейських ризах. Садимо неначе Христа Спасителя в нашій Церкві, очевидно, на першому місці над усіма святими і небесними ангелами і віддаємо Йому поклін богоповажання за безконечні дари Його найсвятішої любови Його найсвятішого Серця. І цілою громадою з духовним отцем на чолі віддамо ціле наше село і наші міста опіці й любові Христа Царя Слави.

Таким самим способом віддасть, якщо, розуміється, сам схоче, кожний батько родини свою родину, кожний парох – свою парохію, кожна священича родина зокрема і кожна християнська родина зокрема, врешті – кожна християнська душа.

Таке посвячення себе і віддання Христові Спасителеві себе і всіх своїх потреб, і бажань, і молитов нехай буде для Христа Спасителя доказом нашої любові і нехай буде завдатком щедрих ласк і благословенств Божих для цілого народу, для всіх родин і для кожної душі зокрема.

Вручаючи Вас любові і милосердію Христовому, прошу Спасителя Нашого, щоби дав нашому народові християнським життям та християнською працею дійти до ліпшої майбутності, до правдивої загальної просвіти, до доброго матеріального побуту, до моральної сили і здоров'я у Христі Ісусі Спасителі світу, в ім'я Котрого уділяю Вам всім Архієрейське благословення.

Всемогутній Боже й Царю Слави, Ісусе Христе, що цілим серцем любиш увесь людський рід, а в Своєму безмежному Провидінні безнастанно піклуєшся кожним народом зокрема, глянь милосердно на наш Український Народ, що з повною надією звертається до Тебе, свого найліпшого Отця й премудрого Царя.

Ми, діти цього Народу, слухняні Твоїй святій волі, любимо всі народи, що Ти їх відкупив Своєю Кров'ю на хресті, а свій Український Народ любимо перед усіма іншими; тому-то – з любові до нього, а радше до Тебе, наш Боже, – просимо: прости йому всі провини, виправ злі його нахили, а добрі зміцни, змилюєшся над ним в його потребах, борони його перед несправедливостями неприємців та зливай на нього щедре благословення Твого Пресвятого Серця.

Благаємо в Тебе також особливої опіки й помочі для нього, щоби серед стількох досвідів та спокус диявола і його слуг він міг і зберегти небесне світло віри, і поконати своєю витривалістю в добрім усякі труднощі та тим самим завжди належати до благословенного Твого Царства.

Пошли йому святих Своїх слуг, щоб прикладом і словом були йому добрими провідниками; дай йому численне та добре й ревне духовенство. Заопікуйся його молоддю, щоб ласки Хрещення не тратила, а щоб одержувала основне християнське виховання, легко знаходила чесну працю й достатній заробіток та ставала вартісними синами Церкви й Батьківщини. Благослови всі родини, щоб панувала в них згода й любов, щоб батьки були зразковими й ревними християнами, а матері вирізнялися побожністю і дбайливістю у вихованні дітей.

Бережи наші родини перед пошестю противного природі гріха, що нищить самі основи християнського подружжя, а весь народ веде в погибель. Заохоти з-посеред нас багатьох до досконалішого життя, поклич відповідних до монашого стану, до апостольських праць, до геройських жертв за справи Церкви й Народу. Просвіти всіх його синів, схили їхні серця, щоб найліпше пізнали й визнавали святу католицьку віру та тим почували себе щасливими, щоб стояли при ній непохитно, хоч і треба було б зазнати мученицької смерті, та щоб на законах цієї святої віри влаштовували ціле своє життя.

Благослови також і дочасне добро Української Нації. Дай їй на свободі розвивати її природні, Тобою дані сили, обдаруй її правдивою, незіпсованою освітою, благослови її праці на всіх ділянках економічного й політичного життя, науки й добробуту. Рятуй безробітних від біди їх становища. Поблагослови всіх і все, щоб ця Нація, живучи мирно й щасливо, могла Тобі краще служити та при Твоїй помочі одержати вічну небесну славу.

Пресолодкий Ісусе, Відкупителю людського роду, поглянь на нас, що покійно припали перед Твоїм престолом! Ми Твої й Твоїми хочемо бути; але, щоби з Тобою ще більше з'єднатися, оце кожний з нас посвячується доброхітно Пресвятому Твоєму Серцю. Багато Тебе не пізнало, багато від Тебе відступило, погордувавши Твоїми

заповідями: змилюся над ними, Всещедрий Ісусе, і пригорни всіх до Свого Святого Серця. Будь Царем, Господи, не лиш тих вірних, що не відступили від Тебе, але й блудних синів, що покинули Тебе; дай, щоби скоро повернули до родинного Дому та не загинули з нужди й голоду. Будь Царем тих, що звели їх блудні науки або розділили незгоди, й приверни їх до джерела правди та єдності віри, щоби скоро стали одне стадо й один пастир.

Будь Царем і всіх тих, що живуть у старому забобоні поганства або ісламізму; зволь і їх вирвати із тьми та привести до світла й Божого Царства.

Ще й поглянь оком Твого милосердя на синів того народу, що був колись народом особливо любленим. Нехай і на них, мов живець відкуплення й життя, сплине та Кров, що її колись кликали на себе.

Дай, Господи, Своїй Церкві без насилля й злиднів вільно розвиватися, пошли всім народам лад і мир; вчини, щоб від краю до краю землі лунав лиш один голос – Слава Божественному Серцю, що в Ньому наше спасення, Йому честь і слава навіки.

А Ти, Царице й Мати усього християнського світу, а тим самим і нашої України, Пресвята Богородице, та св. Архангеле Михаїле, і св. Володимире, та св. Йосафате, й усі Покровителі нашого Народу, – завжди опікуйтеся ним, щоб став народом святим та виконав своє посланництво, дане йому Богом, передовсім, щоб на вернувшись Схід до світла Віри, щоб спричинився до спільного добра людського роду; щоби був помічню та потіхою святої католицької Церкви, а Тобі, Христе, Цареві Слави, щоб приносив безнастанно славу, честь і поклон на вічні віки. Амінь.

14. За український народ²⁵

Всемогутній Боже і Царю Всесвіту, Спасителю наш, Ісусе Христе, що всім серцем любиш увесь людський рід і своїм безмежним промислом опікуєшся кожним народом зосібна! Споглянь милосердно і на наш український нарід – і на кожний інший нарід, – що з повною надією припадає до Тебе як до свого найліпшого Отця і премудрого Царя. Ми, діти цього народу, покійно слухняні Твоїй святій волі, любимо всі народи, що їх Ти відкупив Своєю святою Кров'ю на хресті, а передусім любимо щирою християнською любов'ю наш український нарід. Тим-то з любови до нього, а радше з любови до Тебе, наш Боже, благаємо:

Прости йому всі провини, виправ всі його злі нахили, а зміцни добрі нахили; змилюся над ним у всіх його потребах. Борони його перед усякою кривдою й несправедливістю ворогів. Зливай на нього безнастанно Твоє щедre благословення.

Благаємо Тебе, наш Боже, про особливу опіку і поміч для нашого народу, щоби серед усіх переживань і спокус з боку світу, диявола і його слуг він міг завжди зберегти небесне світло віри, перемагати витривалістю у добрім всякі труднощі і завжди належати до благословенного Твого Божого Царства, і тут, на цім світі, і в небесній Батьківщині. Дай нам ласку, щоби ми всі до одного, злучені єдністю віри і союзом любови під Твоїм проводом і проводом святої вселенської Церкви, йшли завжди дорогами правди і справедливости, любови та спасіння. Пошли українському народові святих, великих Своїх слуг, щоби прикладом і словом були його мудrimi провідниками у всіх царинах народного, суспільного й громадського життя.

Провідникам нашого народу дай світло Твоїєї премудрости з неба, дай йому численне і добре та святе Духовенство! Заопікуйся його молоддю, щоби не тратила ласки святого Хрещення, щоби одержувала в родині й школі основне християнське виховання і виходила на корисних синів свого народу. Благослови всі наші родини, щоби батьки були зразковими й ревними християнами, а матері вирізнялися мудрістю, побожністю й дбайливістю у вихованні дітей.

Заохоти багатьох з нашого народу до життя досконалішого, до святости. Поклич багатьох, у кожному поколінні, до монашого стану, до геройських жертв за справи Церкви й Народу. Просвіти всіх нас, нахили всі серця, щоби усі якнайліпше пізнавали й цінували святу католицьку віру і, визнаючи її, почували себе щасливими, стояли в ній непохитно, хоч би треба було зазнати й мученицької смерті, та й щоби за законами святої віри укладали своє життя.

Благослови також і дочасне добро нашого народу. Дай йому волю, щоби міг вільно розвивати свої природні, Тобою дані сили. Обдаруй його правдивою незіпсованою просвітою. Благослови його працю на всіх ділянках науки, мистецтва й добробуту та благослови всіх і все, щоби наш нарід, живучи мирно та щасливо, міг добре Тобі служити, а з Твоєю поміччю одержати вічну небесну Батьківщину.

А Ти, Пресвята Богородице, Непорочно Зачата, Мати і Царице України, св. Обручнице Йосифе, Покровителю вселенської Церкви, св. Архангеле Михаїле, і ви, всі Покровителі українського народу! Опікуйтеся завжди цим народом, щоби він став народом святим, щоби виконав своє Боже посланництво, щоби на вернувшись увесь Схід до світла віри, щоби спричинився до світлого добра людського роду, щоби був поміччю і потіхою святої вселенської Церкви та щоби приносив Вічному Цареві безперервну славу, честь і поклін на віки вічні. Амінь.

15. Віддання любові і милосердю Ісуса Христа

А скільки ж нам треба помочі з неба для розвитку і поступу нашого церковного і народного життя в цілій країні, в кожному повіті, в кожному місті і в кожній громаді зокрема? Задля того, щоб усі наші інституції і справи Бог благословив і давав їм гарний поступ і розвій, – віддаймо їх всі разом і кожну зокрема любові й милосердю Христовому.

Всіх вірних запрошуюю до співучасті повторюванням слово в слово молитви, – [нехай] не тисячі, а мільйони людей будуть просити Ісуса Христа о Його святу ласку для вас і благословення для вашої праці.

Прошу Всевишнього Бога про це, щоб вас, ваші родини, вашу працю, добрі наміри і молитви – всюди і завжди благословив, і урочисто віддаю, посвячую Божественному Серцю Христа Спасителя весь наш нарід, всі наші єпархії, церкви, села, родини – скликаючи на вас усі небесні благословення Христової любові і Христового милосердя. Нехай Христос Спаситель благословить хати, в котрих живете, і ваші поля, ваші обори, стодоли, вашу худобу, вашу працю і всю вашу господарку. Нехай стереже вас від слабостей, від зарази і всякої хвороби; нехай стереже ваші хати і все домівство від вогню, а поля – ваші від граду і неврожаю. Нехай стереже вас від всякого зла, а передовсім від всякої ворожнечі й ненависти та від всякого смертельного гріха; нехай засіває поміж вас взаємну любов, тверезість, чистоту, згоду і всяку чесноту християнського життя. Нехай дасть вам дотримуватися Його святого закону, триматися міцно святої католицької Церкви, стерегтися гріха, прокльонів, завзятости; і най дасть вам, вашим дітям, внукам і правнукам перебути в добрім аж до смерті, а по смерті дійти до вічного спасення.

А тепер нехай кожний за себе, за своїх найближчих і за всіх разом повторює за мною слово в слово молитву присвяти і віддання безконечній любові і безконечному милосердю Ісуса Христа.

О Наймиліший і Найсолодший Ісусе, Спасителю людського роду, поглянь на нас, що покірно припали перед Твоїм жертovníком. До Тебе належимо і хочемо бути Твоїми; і днесь, щоби бути сильніше злученими з Тобою, кожний з нас віддається

Твоїй любові і Твоєму милосердю.

Багато єсть людей, що Тебе ніколи не знали, багато – що погордували Твоїм законом і відреклися від Тебе. Милосердний Ісусе! Змилосердися над ними всіма і приверни їх до Свого Святійшого Серця.

Господи! Будь Царем не лише тих вірних, котрі ніколи не віддалялися від Тебе, але і блудних дітей, котрі Тебе покинули; вчини, щоби скоро повернули у вітцівські обійми, щоб не згинули з біди і голоду.

Будь царем зведених блудною наукою і тих, котрих відлучила незгода; приведи їх до пристані правди і єдності віри, щоб невдовзі були лиш один пастир і одне стадо.

Будь, урешті, Царем всіх тих, котрих тримають забобони, поганство; зволь вирвати їх із тьми і довести до світла і Божого царства.

Дай, Господи, своїй Церкві тривалу свободу, дай всім народам лад і супокій; вчини, щоб від кінця до кінця світа розносився один голос – Слава Божественному Серцю, Котре дає нам спасення; Йому честь, і сила, і слава нині, і присно, і на віки віків, амінь.

16. Посвята Пречистій Богородиці

В цю історичну хвилю нашого народу, хвилину, в якій йдеться про те, чи від Всевишнього Бога одержимо свободу, потрібну для розквіту та всенародного й святого християнського життя, чи навпаки, – чи через наші гріхи і невірність відмовить нам Господь Бог у тій такій потрібній свободі, мусить весь наш нарід разом з нами присвятити соборно Пречистій Діві Марії себе, міста і села, свої хати і родини, свої безсмертні душі і терплячі, стражденні тіла, своїх дітей, свої школи і працю, своє потомство, ще не народжене, як і своє добро матеріальне, ґрунти, сади чи які-небудь інші посілості. І треба, щоб це зробили наші вірні свідомо і добровільно, власним рішенням і власною волею.

При усіх молитвах добре віддати Пречистій Богородиці не тільки свої справи і потреби, але й обняти християнською любов'ю ближніх потреби цілого світу, себто не тільки християн, але й людей, що далеко від християнства пропадають в темрявах поганства. Коли присвячуємо Божій Матері себе самих, то тоді викнуємо неначе акт даровизни, доповнюючи її благанням про поміч у житті. А коли Пречистій Богородиці присвячуємо потреби ближніх, цілого світу, і поган, тоді виконуємо акт любови ближнього. Ця любов ближнього зміцнить прохання про поміч для себе і зробить успішним вияв посвяти своєї парохії, родини, чи хати, чи, врешті, особистих своїх справ і потреб.

Віддаючи та присвячуючи Пресвятій Нашій Матері себе і своїх, віддаваймо Їй також справу з'єднання Церков, – віддаваймо Їй ті Церкви, що відірвані волею ворогів від осередку християнства і від вселенської Церкви. Вони шанують так, як і ми, Пречисту Богородицю; вони до Неї моляться і визнають усі правди віри, що належать до Цариці небес.

Ти одна, Пресвята Богородице, Діво, можеш повести діло з'єднання церков такими дорогами, що різні українські віросповідання не тільки зближаться, але й припиняться між ними всякі чвари, суперечки і ненависті, а запанує мир і братня любов, що, за Божою ласкою, колись доведе їх до повного з'єднання. Але вже тепер прийми, Пресвята Богородице, під Свою опіку нашу і їхню молодь. Стережи її від зіпсуття, утверди її в святій вірі, доведи її до любови Христа, до Пресвятої Євхаристії, благослови наші і їхні родини та заопікуйся майбуттям тих родин. Віддаємо Тобі і майбутні покоління, ще не народжені. Дай тим іще не народженим щасливо і здорово

народитися, вступити через Хрещення в ряди християн, вірою і любов'ю стати Твоїми дітьми, так як стають Божою благодаттю прибраними Божими дітьми.

Пресвята, Пречиста, Преблагословенна Богородице Діво, – Ти, Помічнице всіх вірних, Ти, прихисток цілого людського роду, Ти, що в усіх боях за Божу справу перемагаєш ворогів нашого спасіння. Сьогодні припадаємо покірно до Твого святого престолу. Ми певні, що виблагаємо у Тебе милосердя для нас, для наших найближчих, для нез'єднаних наших братів і всіх ближніх. Ми певні, що в тих таких тяжких часах одержимо потрібну поміч у наших нещастях. Не посилаємося на свої заслуги, бо їх не маємо, але посилаємося на безконечну доброту Твого материнського серця. У тих жахливих і трагічних годинах історії нашого народу, як і багатьох інших народів на світі, звертаємося до Тебе, Наша Найліпша Мати, і Твоєму материнському серцю віддаємо та присвячуємо передусім цілу святую вселенську Церкву – це улюблене діло, за яке Твій Син, Ісус Христос, Бог і Чоловік, пролив на хресті Найсвятішу Свою Кров. Тобі присвячуємо всі наші парохії, наші міста і села, всі наші родини і всіх людей, що на цілому світі так багато і такими різними способами страждають, – тих, що умирають і є наражені на вічну загибель. Тобі віддаємо весь світ, роздертий жорстокими боями, розбитий взаємними ненавистями і кривдами. Нехай зворушать Тебе матеріальні і моральні руїни, всі страждання, болі батьків і матерів, подружжів, братів і сестер і невинних дітей! Нехай зворушать Тебе ті незліченні смерті немовлят, те ціле молоде життя, що так сумно пропадає, скошене в самому розцвіті! Нехай зворушать Тебе ті страшні рани, язви, душогубства, серед яких незліченні люди мучаться і конають, не раз без змоги приготуватися до смерті хоч би й короткою молитвою.

Випроси, о Мати милосердя, від Всевишнього Бога повний і справедливий мир, – не тільки після збройних боїв, але й після духовних боїв ненависти та чварів. Ти одна, Пресвята, можеш випросити у Бога потрібні ласки для поєднання поміж собою людей. Доведи ж людей до миру, заснованого на правді, справедливості й любові! Доведи світ до миру, в якому царювали б любов до ближнього, взаємне розуміння і пошанування своїх прав, і ті всі чесноти, які готують Боже Царство на світі! Заопікуйся невірними і всіма тими, що ще занурені в темряві смерті, щоб і для них зійшло сонце правди і щоб вони разом з нами могли заспівати Спасителеві світу гімн: "Слава во вишніх Богу, а на землі мир, во чоловіцях благоволеніє". Дай це всім народам, відлученим через блуди і чвари, а над усе тим, які мають до Тебе особливу набожність і в яких нема майже дому, який не зберігав би святої Твоєї ікони, сьогодні, може, ще схованої, та збереженої на кращі часи... Поведи їх всіх так, щоб були один пастир і одне стадо! Випроси в Бога, Пречиста Діво Маріє, мир і повну свободу для святої Церкви, стримуй вплив новопоганства, відданого цілком матеріалізму. Розпали в душах вірних любов до святої чистоти, до християнського життя і апостольську ревність, щоби нарід тих, що служать Богові, зростав і заслугами, і числом.

Великим скарбом душі є любов до Пресвятої Діви, великим даром з Неба – воля бути щирими дітьми Марії.

Нехай же росте в наших серцях любов до Пречистої Діви Марії! Це ж дорога до любови Христа!

Нехай росте в наших серцях любов до Ісуса Христа, при котрому і від котрого навчимося любити нашу Небесну Матір такою любов'ю, як на це Вона заслуговує. Амінь.

17. Про кращу долю українського народу

Дорогий і многотраждальний наш Народе! Ми хотіли би передати Вам слова потіхи, які відповідали би Вашому горю; в тім горю, нам спільнім, „зводжу очі свої на гори, звідки прийде мені допомога; допомога мені від Господа, що створив небо й землю”¹. В Бозі і його Христі, в Покрові Пречистої Діви наша надія. До молитви треба нам більше, ніж коли-небудь, горнутися, з молитви черпати нам сили, щоби витримати в терплячості, в супокую, розважності й у християнській поведінці. Хай ніяка сила не зможе відірвати нас від святої віри, від послуху Божих заповідей і святої католицької Церкви, – а дні бурі перейдуть і не пошкодять нам.

Для переслідуваних є потіхою, що Бог справедливий дивиться на наші страждання. Доля народів у Божих руках. Бог зможе зі страждань бідного народу вивести правдиве тривале добро для нього, славу та перемогу для святої вселенської Церкви.

Всемогутній, безсмертний Боже, Отче Господа нашого Ісуса Христа! Ти страшний у гніві Твоїм, але безконечно добрий в милосерді Твоїм.

Ти зсилаєш на наш грішний людський рід тяжкі досвіди й тяжкі терпіння. Ти й на наш нарід зіслав такі страждання, що їх не знали наші батьки. Сотні тисяч людей просто гинуть голодною смертю і зносять найстрашніші, найболючіші переслідування від тих, що себе самі безбожниками сміють називати зі страшною зневагою Пресвятого Твого Імені. А й усіх людей наділяєш тяжкою не раз бідою. Ми усі мусимо гірко трудитися, щоб здобути насущний хліб. Надіємося і віримо, що тяжкі ті досвіди Ти зіслав на людський рід як досвід, а не як кару.

Грішних синів Своїх Ти від Себе не відштовхуєш, не відвертаєш Свого Пресвятого Лиця від їх долі, бо не хочеш смерти грішника, а його навернення і спасіння. Тому надіємося, що всі терпіння, що їх доводиться нам у житті зносити, походять з милосердної Твоєї волі [і] є нам дані для нашого добра.

Ми віримо й надіємося, що покайням, щирою молитвою й щирим прийманням Найсвятіших Тайн²⁶ можемо заслужити на те, що скоротиш час досвіду й страждань, що милосердним оком поглянеш на синів Своїх, що даси їм витримати з благодаттю в злиднях теперішнього життя і всемогутньою Твою волею покладеш край нашим терпінням.

Через кров Твого Сина бажаємо Тобі з усіх сил відпокутувати за всі гріхи наші й за гріхи наших батьків і братів. Тобі жертвуємо через руки наших священиків Безкровну Жертву Пресвятої Євхаристії, що є повторенням і відновленням хресної смерті Твого Сина й Бога, Спасителя нашого – Ісуса Христа. Прийми цю Жертву великої покути за всі гріхи людей, прийми наші благальні прохання про милосердя й ту святую благодать.

Змилосердися над усіма тими, що страждають. Дай їм [ласку] гірку долю терпляче зносити і через терпіння заслужити поблажливість у стражданнях і перемогу у тому смертному житті та блаженство вічності. Амінь.

18. Про українські християнські родини

Боже великий, Боже Вітців наших! Дай нашому народові якнайбільше добрих, святих християнських родин.

Дай нам таких батьків, які голосно й відверто признавалися б до божественного Твого Об'явлення і до Твоєї служби. Дай нам батьків, які для своїх дружин були б

---

¹ Пс. 120.1-2

прикладом християнського життя, правдивими опікунами та добрими провідниками в житті.

Дай нам таких матерів, що вміли б добре, по-християнському виховувати своїх дітей, а для своїх чоловіків були б поміччю, потіхою і доброю радою.

Дай нам таких дітей, які були б потіхою та славою батьків і красою свого народу.

А з-поміж молодого покоління і з кожного покоління вибирай собі достойних слуг Твоїх жертвників.

Давай нашому народові добрих священиків і в кожній галузі праці людей, що вміли б і хотіли б працювати для загального добра.

Благослови, Всемогутній Боже, український нарід²⁷. Дай йому ласку вірно Тобі служити і досягнути колись вічної нагороди в небі, де Тобі, Боже, у Святій Тройці єдиній, Отче, Сину і Духу Святий, належать вся слава, честь і поклін на віки віків. Амінь.

Вкінці прошу Господа Бога, щоби всі родини християнські в цілім їх житті благословили. Нехай стереже їх всесильною своєю опікою від всякого дочасного і вічного зла! Нехай дасть їм ту велику ласку правдивого щастя, правдивої любови родинної. Най утвердить їх у вірі християнській і нехай через щасливе життя дочасне веде до вічної щасливості в небі.

Благодать Вам і мир Бога Отця нашого і Господа Ісуса Христа. Амінь.

19. Про добрих українських священиків

Попри суто душпастирську працю, треба священикові мати для народу вітцівське серце у всіх справах, котрі його обходять. Треба зайнятися його просвітою, його добробутом, його бажаннями і прагненнями. Порадою, вказівками, поміччю в кожнім випадку і проводом мусить священик цілому життю суспільному громаді надавати ознаки християнської, стараючися залучати людей до віри всіма можливими і доступними способами.

Майбутнє народу в Ваших руках, Всечесні Отці, бо та майбутність – у зв'язку з Христовою Церквою.

Громада, згуртована і сильно зв'язана водно християнською любов'ю під проводом священика, – це, Браття милі, непереможна сила. Прийдуть вітри і бурі, та не зможуть її звалити; прийдуть вороги, та не зуміють її здобути. У такій громаді будуть завжди ласка і благословення Боже, а за ласкою прийдуть і всякий добробут, і всяка корисна людям установа. Така громада зростає в просвіту, зростає в силу.

Господи, Господи! Поглянь з неба, подивись і відвідай виноград, який насадила Твоя десниця!

Нехай всемогутня Твоя рука буде завжди над цим народом, який Ти полюбив.

Давай йому, Предвічний Боже, у кожному поколінні, аж по кінець світу, єпископів і священиків святих, повних Твого Духа, – пастирів і вчителів Твого закону, які уміли б незмінно зберігати правду Твого Святого Об'явлення та з любов'ю навчати й судити цей великий народ.

Подай українському духовенству²⁸ ласку не лякатися ніколи ніякої жертви, де лиш ідеться про Твою славу і добро цього народу.

Розпали в їх серцях духа ревности до спасення душ! Відкрий перед їх очима Премудрість Твого Об'явлення і дай їм високе почуття святости того діла, до якого Ти їх покликав. Благослови їх працю і їх наміри. Борони їх від усякого лиха, а передусім

від смертного гріха.

В уста проповідників і катехитів укладай слова Своєї Премудрости! У серця сповідників зішли духа милосердя, Духа смиренности і дай їм знання, потрібне для виконання цього важкого уряду.

Благослови, Всевишній, кожне місто, кожне село, кожну хату і всіх, що мешкають у них!

Благослови кожну родину й кожну християнську душу! Пригорни всіх любов'ю до себе і не допусти ніколи до відступства від Тебе.

Сповнюючи їх серця вірою, просвіти їх розум Правдою Твого непомильного Об'явлення! Нехай їх любов до Тебе, Отче, і до Твого Сина, якого Ти зіслав до нас, – нехай любов їх до ближніх “більш і більш зростає в пізнанні й у всякому досвіді!”¹. Благослови їх дітей і онуків!

Господи, візьми під опіку й молодь цього краю! Дай їй ласку зростати в покарі та Божому страсі на Твою славу й на пожиток, – а не на погибель Народу. Бережи її від усякого згіршення, – а в серця тих, що є її провідниками, влий духа батьківської опіки!

Благослови всіх тих, що трудяться, та примнож плоди їхньої праці!

Потіш тих усіх, що в горю й журбі! Просвіти тих, що не знають слова Твоєї Істини, і на всіх їх зішли щедре благословення! І об'єднай їх Твоєю благодаттю, щоб любов'ю були одно; так, як Ти, Отче, зі Сином Своїм і Син з Тобою, – так і вони нехай будуть одно з Вами! Амінь.

20. За духовні покликання

Перед Твоїм Хрестом, Ісусе Христе, стаю разом із Твоєю Матір'ю, яка є й нашою Матір'ю, разом зі св. Йосафатом і св. Катериною зі Сієни, нашими Покровителями, і передаю Тобі під опіку цілу мою родину. Допоможи їй, Господи, розростися широко й у всіх поколіннях служити Тобі вірно. Дай їй християнських матерів, які привчили би своїх дітей до Твоєї Служби. Дай їй батьків, щоб вони явно й відважно визнавали Твою святую віру й жили в дусі Твоїх законів. Нехай за неї гинуть, як св. Йосафат, а як Катерина зі Сієни на Заході, так [нехай] вони на Сході борються за визнання Твого Намісника.

Зволь, о Господи, покликати з нашої родини священників, апостолів, мучеників, святих. Не нам, Господи, не нам, але Твоєму Імені дай хвалу в нас і через нас, як даєш Імені Твоєму в законах і через закони. Твоїм законом зроби нашу родину, викликаючи в кожному поколінні кількох її членів до служби Твоїх престолів.

Дай їй духа любови, яку наказуєш синам Василя, духа сповідництва, яким відзначалися чини Венедикта, духа убогости, якого визнававцем був улюблений Тобою св. Франциск, духа покори й послуху, яким служили Тобі сини Ігнатія, духа милосердя, якого зразок Ти дав нам у св. Вікентії.

Прийми, Господи, й вислухай оцю молитву, складену на руки Твоїх Святих, а наших Покровителів. Амінь.

21. За нашу парохію

Господи Ісусе Христе, Пастирю добрий! Глянь ласкаво з небесних висот на нашу парохію, на це маленьке стадо в твоїй великій вівчарні святої Церкви. Вступаємося оце перед Тобою за всіх членів нашої церковної спільноти, за старих і молодих, за добрих і злих, за здорових і хворих. Бережи діточок нашої парохії перед усякими згіршеннями та допоможи їм вирости на Твою славу і потіху родичів. Борони нашу молодь

---

¹ Фил. 1, 9

передовсім перед гріхами нечистоти, а ліпше з-поміж неї вибери Собі на виключну службу в священничому і чернечому стані. Благослови батьків, щоб своїм словом і прикладом належно виховували молодь. Зміцни хворих, просвіти тих, що в сумнівах, загрій байдужих, наверни грішників та потіш зажурених. Бережи нашу парохію не тільки від сектантства й ложновір'я, але й від усіх тяжких гріхів, що викликають Твою справедливую кару. Подай зате багатьом парохіянам розуміння і любов досконалости, благослови тих, що щоденно приступають до Твоїх Святих Тайн, дай найкращий розвиток нашим церковним братствам і обдаруй тривкими успіхами працю нашого душпастиря, щоб ми усі під його проводом увійшли в хорони вічного щастя. Амінь.

22. До св. Йосифа за нашу родину

Святий Обручнику Йосифе, в тебе люди випрошують собі так багато ласк! І ми вибираємо собі тебе за отця, опікуна й покровителя нашої родини та всіх нас зосібна. Дай нам наслідувати тебе в нашій щоденній праці і в наших щоденних молитвах. Керуй нашою працею і вдома, і в полі, в робітні і в школі, – всюди, де б не працювали ми, будь нам помічником, товаришем і отцем. Нехай наша родина буде подібна до того святого дому в Назареті, де жила Свята Родина, якої ти був головою. Нехай наш дім залишиться по всі часи під твоєю опікою і під твоїм покровом. Нехай усі ми, що живемо в цьому домі, й усі ті, що житимуть у ньому, мають щоденні докази, що ніколи ніхто без успіху не віддавався під твою опіку. Нехай стане в нашій родині неможливим, щоб хто-небудь міг про тебе забути і перестати тебе з синівською любов'ю шанувати. Амінь.

23. Молитва дітей за батьків

Дорогі Діти, дякую за вас всевишньому Богу й заохочую вас дякувати Богові за те, що вас досі стеріг від гріха. Преважлива справа для вас, для ваших родичів, для ваших братчиків і сестричок маленьких – щоб Бог допоміг так над вами й над ними працювати, щоб кожна дитина діставала добре виховання й кожна дитина щоб доходила до того знання, якого в житті треба. Того я, Діти, бажаю, а що справа трудна й далека, прошу вас про ваші молитви, й не тільки про молитви, але й про ту поміч, яку можете мені дати, коли це моє прохання передасте меншим від себе. Передовсім, Дорогі Діти, ви з цього мого прохання зрозумієте одне: що християнська молитва – це великий, могутній засіб для досягнення багатьох дібр із неба, яких не можна досягнути без молитви. Молитва – це велика річ, велике добро, великий обов'язок і великий спосіб випросити собі те, чого треба.

Отче наш, великий, добрий Боже! Ти відразу після трьох перших Твоїх заповідей, у четвертій заповіді, звелів нам шанувати батька й матір, обіцяючи, що за збереження цієї заповіді довго й добре житимемо на землі. І я, Боже, хочу цю заповідь вірно виконувати не тільки тому, що така Твоя свята воля, але й тому, що після Тебе мої найбільші добродії – це батьки. Вони не жаліли для мене ні праці, ні трудів, ні жертви, щоб мене виховати, вони охороняли мене від злого і вчили Тебе – нашого Бога – любити й Тобі вірно служити. Я хочу тепер віддячитися їм взаємною любов'ю і, доки житиму під їхньою владою, буду їх слухати й коритися їхній волі, а в їхній старості хочу, скільки моїх сил, якнайстаранніше дбати про них та ними опікуватися. Оці мої постанови Ти, Боже, поблагослови, а моїм батькам подай у Своїй доброті здоров'я тіла й душі, охороняй їх від злого, а особливо від гріха, через добрі діла допоможи їм зібрати багаті заслуги для вічності, подай їм довге й тихе життя, а колись – щасливу годину смерті, яка була б для них початком вічного щастя в небі. Амінь.

24. За Вселенського архієрея та український народ²⁹

Згадуємо цей єдиний Уряд, у якому Божя сила встановлення така значна, що той Уряд Христового Намісника сам у собі є знаком, за котрим можна пізнати силу Всевишнього Бога, що встановив, підтримує й веде людьми вселенську Церкву. Влада Вселенського архієрея така, що кожне Його розпорядження могутньо впливає на розвиток історії Церкви, що є найважливішою частиною чи радше основою історії людства. Та влада є підставою й основою церковної Єдності. В ній людство з'єднане в одну Божу родину, відкуплену Христовою Кров'ю. Без того Уряду Церква розпадається й ділиться, і то ділиться без кінця, бо немає в людстві сили, що могла б протидіяти самолюбству, що розбиває єдність, і надмірній індивідуальності людей. А коли до того надприродного й величного Уряду долучаються особиста святість життя й наука та мудрий провід – Римський Архієрей без порівняння більше, ніж хто-небудь на світі, є представником Божої ідеї, сторожем Божого права, провідником Божого життя, євангельської правди, найсильнішою підпорою справедливості і всеобіймаючої любови до ближнього.

Твоєму Заступникові на цьому світі, Христе Спасителю, дай звершити в апостольських Його намірах розпочаті діла. В місяцях важкої його недуги ми благали Тебе про здоров'я, продовження його життя, про сили для виконання важливих завдань, які Ти йому доручив. Сьогодні, дякуючи Тобі за всі ласки, які Ти на нього зсилав, у неспокої за його життя та здоров'я, повторюємо ці самі молебні благання. Продовжи, Предвічний Боже, нашому Верховному Первосвященникові літа життя, щоб міг ще на цьому світі радіти поверненням нез'єднаних до церковної Єдності. Є в Тебе, Спасителю наш, вівці, що не належать до того стада, й тих треба Тобі привести, щоб були одне стадо й один пастир.

А нашому нещасному Народові, переслідуваному ворогами людства, що є й Твоїми, Христе, ворогами – ворогами правди й справедливості, – тому бідному Народові, винищуваному з ненависти до Тебе, дай в обіймах святої Матері, нашої вселенської Церкви, знайти вільний розвиток усіх Тобою даних йому прикмет і сил. Дай Українському Народові вернути до тієї церковної Єдності, в якій його предки прийняли зі св. Володимиром святе Хрещення, в якій за Ярослава Мудрого віддавали себе під Покров Пречистої Диви Марії. До церковної Єдності, що на Флорентійському Вселенському Соборі була проголошена та в Києві була проповідувана Митрополитом Ісидором. До тієї церковної Єдності, за яку життя віддали св. священомученик Йосафат і холмські селяни, до смерті вірні Римському Архієреєві, до тієї церковної Єдності, для якої невтомно ціле життя працював Митрополит Рутський, – до тієї церковної Єдності, в якій і для якої дай нам, Боже, усім жити й умирати. Амінь!

25. За Святого Отця та церковну єдність³⁰

Христе Спасителю! Ти наказав ближніх любити. Цю Твою заповідь Ти назвав новою, себто неначе найважливішою Твоєю заповіддю. Та любов має, за Твоїм наміром, обіймати всіх людей і бажати їм усім правдивого добра, бо любити і бажати добра – це одне й те саме. Вірні цій Твоїй заповіді, ми, діти Твої українці-католики, обіймаємо християнською любов'ю всіх наших ближніх, себто всіх людей усіх країв, усіх народів та всіх поколінь – минулих і майбутніх. А поміж цими ближніми на першому місці мусимо ставити тих, що найближчі до Тебе, а й найближчі до нас.

Найближчий до Тебе зі всіх людей світу є Твій Намісник, Римський Архієрей, що є Душпастирем цілого світу, Пастирем пастирів і Єпископом єпископів. Він через те й нам найближчий, є нашим найвищим Душпастирем. Усі його молитви, всі безкровні

жертви Служби Божої, що їх приносить, обіймають християнською любов'ю довірених йому християн-католиків цілого світу. Коли ж він за нас щодня молиться, справедливо, щоб і ми за нього молилися та просили за нього з неба всіх небесних дарів та всіх Божих ласк.

Особливим способом треба нам молитися за Святого Отця, Римського Папу³¹ в тих часах, коли, тяжко недужий, мусить терпіти великі муки. Цілий світ неспокійний за його здоров'я й життя, та в долі нашого народу немало може заважити й та обставина, чи буде ще жити, чи його Бог до себе покличе. Тому з любови до нашого народу, але ще більше з чистої християнської любови до нашого Святого Отця просимо Тебе, Христе Спасителю, о продовження йому життя та о здоров'я для нього³².

Дай йому, Христе, здоров'я, продовжи літа його життя, дай йому всі найбільші та найцінніші ласки з неба, відплати йому за всі його добродійства для нашого народу й дай йому ту ласку, щоб бачив нез'єднаних братів наших, як будуть вертати до церковної єдності. Дай Українському Народові вернути в цілості до тієї вселенської віри, що в ній прийняв він святе Хрещення разом зі св. князем Володимиром. А нам усім дай розуміти ту святую Віру, розуміти святую Єдність, святе діло з'єднання й бути все вірними дітьми Святого нашого Отця, Римського Папи.

26. До Пресвятої Богородиці про духовну єдність українського народу

Пресвята Богородице, живе і невичерпне джерело, з'єднай духовно наш нарід, утверди його в Божественній славі Твоїй і зроби його гідним вінця слави.

27. Про провідників для народу

Настають часи, коли і в українській державі, і в нашім краю мусить наш нарід видати пребагато людей, що на провідних становищах будуть мати довірене собі загальне добро у всіх напрямх народного і економічного життя. Історичне становище, в яким доводилось нашому народові і тут, і там жити, виявило, що у нас мало людей, а пребагато [треба] в кожному напрямі праці. І на церковній, і на народній ниві справджується те пам'ятне і велике слово Христа: "жнива великі – женців мало"^і... Широко і далеко простягаються лани, пожовклі вже, готові, [а] женців мало. Ми всі до одного відчуваємо ту елементарну потребу людей. Маємо всюди виконати великі завдання, а для них розмірно такі малі сили.

Віруючий християнин в такім становищі не може забувати той наказ Христа: "Благайте Господаря жнив..." Треба нам піднести всенародний молитовний крик до неба о людей, великих, провідних, визначних, святих людей. Мусимо собі випросити, бо випросити пребагато можемо; ми в се віримо, ми се з досвіду знаємо. Мусимо випросити собі великих святих, діячів, апостолів, учителів, які би і у нас зміцнили католицьке життя, і понесли прапор святої Унії на цілу українську державу, святих і великих провідників у всіх напрямх життя церковного і народного. Нехай та молитва стане всенародною, щоденною молитвою, нехай її повторюють і діти в школі, і нарід, зібраний в Церкві, і священники при престолах; най розуміють її донеслість всі християни. Як так щодня три тисячі Служб Божих і кільканадцять тисяч Причасть було би офіровано Богові в тім намірі, ніхто з віруючих християн не міг би сумніватися, що Бог дасть нам тих великих людей, яких вимагають і часи, і становище нашого народу. "Якщо ми лукаві вміємо добрі дари давати дітям нашим,

---

^і Мт.9.38, Лк.10.2

то наскільки більше Отець наш небесний дасть тим, що просять у Нього"ⁱ. Упоминаймося о ті дари, як та убога вдовиця в Євангелію о суд (Лк. 18, 1-7), як той сусід о хліб (Лк. 11), просім на весь голос, як той сліпець (Лк. 18), а покійно, як та хананейська невіста (Мт. 15), а без найменшого сумніву Бог вислухає наші молитви. Хто ж не видить, яким неоціненним скарбом є один великий святий, що сам бере на рамена тягарі, яких цілі покоління не могли двигнути? Хто ж не видить, яке добро для народу в дочасній житті, але і для Церкви, і в духовній житті – великі геніяльні учені чи поети, що як вірні християни підносять цілу християнську культуру народу вище, ніж багато довгих минулих поколінь? Хто ж не видить, які потрібні великі геніяльні провідники народу в житті політичній, які, за Божим законом, зуміють розв'язувати найбільші труднощі, що стають на дорозі в розв'язку народного державного життя, або генії, що провадять нарід в нові світлі епохи розвою, розцвіту, добробуту?

Таких людей треба нам, і таких людей можемо у Бога випросити. Всевишній, котрий щодня творить кілька тисяч душ тих дітей, що мають народитися, а опісля вливає в них свою благодать в Тайні святого Хрещення, а в Тайні Миропомазання дає їм Святого Свого Духа, дасться легко упросити, що наділить ті душі або бодай деякі з них і природними обдаруваннями генія, розуму, серця, талантів, і надприродними дарами благодати, що ведуть людей дорогами святості. Видається, що Бог, даючи нашому народові задарма без наших молитов щодня по кілька тисяч душ новоповсталих, легко дасть на просьбу хоч би кожного з нас одну вищу і досконалішу душу, вищий ступінь благодати бодай для одної з них.

Дай Боже, щоб то покоління видало великих, могутніх, святих людей і у всіх відповіло нашим надіям і нашим за них і за весь нарід молитвам. "Господи! Господи споглянь з висоти й побач і відвідай виноградник цей, який насадила правиця твоя..."ⁱⁱⁱ

Всемогутній Творче і Царю Всесвіту, Спасителю наш Ісусе Христе, що цілим серцем любиш весь людський рід, а в своїм безмірній Провидінні безнастанно мислиш о кожному народі зосібна, глянь милосердно і на наш український нарід, що з повною надією звертається до Тебе, свого найліпшого Вітця і Премудрого Царя.

Ми, діти українського народу, слухняні Твоїй святій волі, любимо всі народи, що ти їх купив святою Своєю кров'ю на хресті, а передусім любимо християнською любов'ю сей наш український нарід; тим-то в любові до нього, а радше Тебе, наш Боже, просимо: прости йому всі провини, виправ злі його нахили, а добрі зміцни; змилосердися над ним у всіх його потребах; борони його перед несправедливостями неприятелів та безнастанно зливай на нього щедре Своє благословення.

Благаємо Тебе також о особливу опіку і поміч для нього, щоб серед усіх досвідів та спокус світу диявола і його слуг міг завжди зберігати небесне світло, поконувати витривалістю в добрім всякі труднощі і завжди належати до благословенного Твого Божого Царства: і тут, на сім світі, і в небесній вітчизні.

Дай нам ту ласку, щоб ми всі до одного, злучені єдністю віри і союзом любови під проводом Твоїм і святої Твоїї вселенської Церкви, ішли завжди дорогами правди і справедливости, любови і спасення. Пошли українському народові святих, великих Своїх слуг, щоб прикладом і словом були його мудрими провідниками у всіх напрямках народного, суспільного і політичного життя, дай його провідникам світло Твоїєї премудрости з неба, дай йому численне, а добре і святе духовенство. Заопікуйся його молоддю, щоб не втрачала ласки святого Хрещення, отримувала в родині і в школах

ⁱ Мт. 7.11

ⁱⁱ Пс. 79.15-16

основне християнське виховання і виходила на корисних синів свого народу. Благослови всі наші родини, щоб панували в них згода і любов, щоб батьки були зразковими і ревними християнами, а матері вирізнялися мудрістю, побожністю і дбальстю в вихованні дітей, заохоти багатьох з-посеред нашого народу до життя досконалішого, до святости; поклич багатьох в кожному поколінні до стану законного, до послуху святим Твоїм євангельським радам, до апостольських трудів, до геройських жертв за справи Церкви і народу.

Просвіти всіх нас, схили всі серця, щоби всі якнайліпше пізнавали і цінували святу католицьку віру, а визнаючи її – чулися щасливими, стояли при ній непохитно, хоч би треба було зазнати і мученицької смерті, та за законами святої Твоєї віри упорядковували ціле життя.

Благослови також і дочасне добро нашого народу, дай йому вільно розвивати його природні, Тобою дані сили, обдаруй його правдивою і незіпсованою просвітою; благослови його працю на всіх полях науки, мистецтва і добробуту та поблагослови всіх і все, щоб наш нарід, живучи мирно і щасливо, міг Тобі добре служити, а з Твоєю поміччю одержати вічну небесну вітчину.

А Ти, Пресвята Богородице, Непорочно Зачата, Мати і Царице руського краю, св. Обручнику Йосифе-Покровителю вселенської Церкви, св. Архангеле Михайле, св. Володимире і св. Йосафате, і ви всі, Покровителі українського народу, опікуйтеся завжди тим народом, щоб став народом святим, виконував своє Боже посланництво, навернув весь Схід до світла віри, спричинився до спільного добра роду людського, був поміччю і потіхою святої католицької Церкви, а вічному Царю приносив безперервну славу, честь і поклон во віки вічні. Амінь.

28. Прохання про жертовні душі

“Він свою душу поклав за нас, то й нам треба класти душі за братів наших” (Ів. 3, 16).

Усюди грішників багато, а де ж ті, що готові життя віддати за спасення грішників? Таких, здається, треба би сотень і тисяч.

Про таку саму роботу та про жертву зі себе Христос говорить: “Свою душу кладу за вівці. І інші вівці маю, що не з цього стада. І ті треба Мені привести”ⁱ. Себто треба, щоб люди Мені їх привели тим самим способом, яким Я їх самих і всіх людей рятую, кладучи життя за них.

І де ж ті, що готові цю жертву зробити? Всевишньому не треба, щоб кривавим способом життя своє віддавати за спасення людей. Можє, прийдуть і такі часи. Можє бути, що для спасення народу треба буде і кривавих жертв, і що тих жертв буде треба стільки, скільки лише знайдеться готових таку жертву із себе зробити.

Нам сьогодніⁱⁱ ще не доводиться криваву жертву складати, але вже сьогодні треба нам ретельними, щоденними, тривалими і покірними молитвами випрошувати з неба таких робітників, щоб цілковиту жертву зі себе робили.

Дай нам, Боже Всемогутній, таких робітників при Твоїм жниві, щоб ніхто з них не завагався ані на хвилину і кров пролити, коли б того було треба для спасення хоч би одної душі, що відкуплена Твоєю Пресвятою Кров'ю.

Дай нам, Всемогутній Боже, щоб у наших рядах, і духовних і світських, знайшлось у слушну пору досить людей пожертви, щоб не завагались перед останнім і

ⁱ Ів. 10, 15-16

ⁱⁱ Опубліковано в лютому 1936 року. – (прим. упорядника)

вирішальним кроком. Дай нам, Всемогутній Боже, ще й сьогодні, щоб поміж нами було досить душ, готових на жертву. Для справи нашого власного спасення, для Твоїєї справи між нами треба, щоб ми по змозі всі були готові на всяку жертву для святої справи.

[Стережіться, щоб] у Ваших жертвах не було одного, що їх псує і перед чим мушу Вас перестерегти. Цією нестачею Вашого запального патріотизму є поспіх і нерозважність. Ви заскоро, ще не приготовані, рветесь до праці для загалу, до політики. Вам видається, що жовнір на полі битви не може призупинитися, не може задуматися, розмислити. Ви думаєте, що жертва тим успішніша, з чим більшою бравадою вона принесена, а через те – з більшою нерозважністю. Однак через те скільки ж то жертв, принесених найблагороднішими поривами найкращих з-поміж Вас, стає не тільки безуспішними, але просто шкідливими!? Треба ж у житті і з'ясовувати духа, треба ж розмислити, чи дух, що веде у той напрям, є духом добрим, духом від Бога.

Служба любові, мої Дорогі, не знає лаврів, поки жертва ще не повна; а жертва одної хвилини не заступить довголітньої мурашиної праці. Не поривами одної хвилини, лише безупинним напруженням і безупинними жертвами аж до крові і смерті многих поколінь рухається народ. І легше часами кров пролити в одній хвилині ентузіазму, ніж довгі літа з труднощами виконувати обов'язки і зносити спекоту дня, і жар сонця, і злобу людей, і ненависть ворогів, і брак довір'я своїх, і нестачу поміч від найближчих, і серед такої праці аж до кінця виконувати своє завдання, не чекаючи лаврів за перемогу ані винагороди за заслугу!

29. Про вибори до парламенту

Наближаються вибори до парламенту. Як чотири роки тому, так і тепер, виконуємо Наші душпастирський обов'язок, пригадуємо Вам, Всечесні Отці і браття во Христі, Ваші обов'язки громадян, священиків і душпастирів. Як у всіх справах людського життя, так і в виконанні того громадянського обов'язку, будьте прикладом стаду "у слові, у житті, у любові, у дусі"¹, будьте для народу провідниками і дорадниками, але і прикладом християнського поступовання.

Свято, по-Божому і по-християнськи виконуймо громадянські права, які нам дає конституція, і учім того людей, котрих спасення довірив нам Бог. Учім вірних чинити совісно, за власним переконанням, не даватися перекупити, [але] віддати свій голос за тих кандидатів, котрі зможуть бути представниками християнського католицького нашого народу. Сміло і солідарно виступайте в обороні католицької Церкви, єпископів і священиків, де лиш зайде в тому потреба супроти ворожих нападів.

Партійна пристрасть до того ступеня засліпила багатьох з-поміж нас, що в хвили для народу найважливішій забувають про Христа, об'єднуються з Його ворогами.

Не забувайте, Всечесні Отці, що, віддаючи голос, а тим більше – підтримуючи якогось кандидата, приймає виборець відповідальність за його поступовання, стає співвиним, коли посол діє на шкоду Церкви або народу. Єсть, без сумніву, тяжким гріхом віддати голос за чоловіка, о котрім можна мати підставу думати, що яко посол буде діяти на шкоду католицької Церкви і народу. Священик, допускаючися

---

¹ 1 Тим. 4, 12

такого гріха, давав би тяжке згіршення і заслуговував би на тяжкі канонічні карі.

Щасливий нарід, котрий цілий дотримується Божого Закону, щасливий нарід, у котрого християнська віра – основа громадянського життя. Ми знаємо, що і наш милий нарід зміцниться, здобуде собі ліпшу майбутність, якщо завжди буде міцно триматися святої католицької віри.

Закликаємо Вас, Всечесні Отці, до солідарного боронення святої справи. Зберігайте повагу Вашого стану, не беріть на себе ролі звичайних агітаторів. Уникайте пристрасти і всього, що могло би кидати тінь на святість нашого стану; уважайте, однак, участь Вашу і Ваших вірних у виборах за громадянський обов'язок, котрий не годиться священикові зневажати, бо рівною мірою зобов'язують нас в тій справі любов до святої нашої католицької Церкви і любов до вітчизни – до нашого народу, котрого прав маємо всюди і завжди боронити.

Не дайтеся провадити, а провадьте.

В молитвах своїх не забувайте, Всч. Отці, доручати справу виборів Всевишньому і просити о благодать з неба, потрібну християнам для виконання того такого важливого обов'язку.

Від молитви та від Божої благодати очікуємо покращення відносин більше, ніж від наших зусиль.

З Богом починаймо важливе діло в таку важливу хвилю в нашій історії, а Бог буде нас благословити.

Всевишній Боже, дай нашому народові вибрати собі заступників, котрі би мудро і по-християнськи свої обов'язки послів виконували і обставали за всі народні потреби, уміли святу християнсько-католицьку віру боронити і стерегти прав святої нашої Церкви, а священству дай світло і поміч Свою для виконання душпастирського обов'язку перед народом в нинішніх тяжких обставинах.

30. Пожертвування себе Богові за грішників

Для приготування себе до майбутніх хвилин жертові, треба нам людей, щоб до тої хвилини заздалегідь готувалися. Таких душ і я між Вами, Дорогі, шукаю. Прошу Вас і закликаю: кожний зі своїх сил нехай буде готовий. А щоб наші гріхи, наші слабкості і наші пристрасті не перешкоджали нам у тій святій праці приготування, подаю вам ось коротку молитву, якою можете всі, і Ви, Священики, і Ви, Вірні, і Ти, Християнська Молоде, і Ви, Діти, приготуватись до того, чого Бог може від нас домогатися.

Митрополичий Ординаріат уділяє за кожне відмовлення молитви по 100 днів відпусту.

Мій Боже, Пресвята поклоняєма Тройце, Отче, Сине і Святий Душе, для Вашої більшої слави, для спасення душ, для навернення всіх грішників і передовсім безбожників, віддаюся Вам цілковито через Непорочне Серце Пречистої і Пресвятої Діви Марії.

Так, як Вона, і через Неї віддаю себе на жертву цілопалення Твоїй винищеній і приниженій любові і благаю очистити мене і спалювати безнастанно та зробити, щоб у моїй душі прірви Твого винищення й пониження проливалися по береги й понад береги.

Нехай у цей спосіб я стану мучеником (мученицею) Твоєї винищеної і приниженої любові, причащаючись нею безнастанно і віддаючи кожне порушення тіла, серця й душі, яке було б противне Твоїм Божим порушенням.

Хочу, Втілене Слово, кожним подихом відновлювати Тобі це пожертвування безконечну кількість разів, щоби через Тебе і в Тобі я міг (могла) тепер і цілу вічність висловлювати Тобі свою любов та умалити себе цілком у Твоїй славі. Так нехай станеться, мій Боже. Амінь.

31. Молитва зітхнення

Прошу Отців Катехитів поширювати цю молитву поміж шкільною молоддю. Митрополичий Ординаріат уділяє за кожне відмовлення молитви по 100 днів відпусту.

Предвічний Отче, жертвую Тобі через Пренепорочне Серце Марії усі приниження й винищення Втіленого Слова для Твоєї слави, для спасення душ та навернення антихристів і всіх безбожників. Ісусе, будь душею моєї душі. Амінь.

32. Про сокрушення сердець (щодо науки про молитву)

Я свідомий того, що людські слова мало значать та мало можуть у такому високому й дійсно небесному ділі [про яке хочу вам розповісти]. Всевишній, одначе, може й простим словам недостойного проповідника додати Свою силу з небес, яка може й чудеса благодаті вчинити в людських душах.

А що Ісус Христос у Святому Євангелії багаторазово обіцяв усе дати, о що будемо його просити, прошу його [на самому початку]³³, щоби за заступництвом Пресвятої Діви Марії, св. Йосифа, Її обручника, св. Івана Хрестителя і святих Апостолів, дав моїм словам силу небесного гromу для голошення святих правд віри про молитву й сокрушив усі ваші серця та перемінив ваші життя святістю своєї благодати. Прошу не за себе: “не нам, Господи, не нам, – а імені Твоєму дай славу”, – прошу за справу, прошу дару, ласки – найпотрібнішої в житті християн та священників, прошу тих ласк, без яких священник не може бути добрим священником, а християнин – добрим християнином, – прошу ласки молитви для них усіх; прошу в Тебе, Христе Спасителю, ласки й дарів, яких найбільше треба для Твоєї справи, для справи спасення людських душ; прошу ласки для Твоєї, Христе, Церкви – для душ, відкуплених Твоєю Кров’ю. Прошу Твоїм Іменем для справи Твоєї – для Тебе, прошу Отця Небесного через Тебе у Твоїй Крові, що Ти Її пролив для нашого спасення; прошу пресвятою жертвою Пресвятої Євхаристії. Вірю в Твою любов, у Твою доброту, в Твої обітниці і знаю напевне, що одержу те, чого прошу. Амінь.

33. Про сокрушення сердець (щодо науки про покаяння)

Збираюся говорити до тих, що почуваяться до гріха, а попри те, не каються. Але така бесіда трудна. Голосу людини не вистачає. Треба б, щоб сам Бог відгукнувся до душі, щоб сам Христос Спаситель так могутньо застукав до серця людини, щоб у ній відгукнувся голос совісти, а відгукнувся могутньо і перемінив душу, сокрушив серце, витиснув з очей сльози покаяння та викликав у душі рішучу, сильну постанову виправлення. Тому поки почну до Вас тую бесіду покаяння, мушу передовсім просити Ісуса Христа Спасителя, щоб моїм словам дав потрібну силу для порушення Вашого серця, щоб Вам дав благодать так слухати чи так читати це моє письмо, щоб Ваше серце схилилося до жалю і бажання виправлення.

Христе Спасителю, Ти, що одним словом переміняв не раз людські душі; Ти, що одним поглядом спричинив, що Твій Апостол Петро спостеріг свій упадок та гірко заплакав; Ти, Спасителю наш всемогутній, що невидимою благодаттю так сокрушив

серце явногрішниці, що вона прибігла до Тебе і з покаянням стала Твої ноги заливати сльозами; Ти, що одним словом Закхей-грішника перемінив на каятника і праведника, – вчини всемогутньою Твою благодаттю, щоб моя бесіда потрапляла до сердець тих, до яких говорю і за яких тепер молюся. Сокруши, переми́ни їхні серця та з грішників зроби каяників, праведників, людей, що працею цілого життя прагнули б до святости та спасення. Амінь.

34. “Нехай утихне буря війни”

У важкому лихолітті, коли доводиться всім нам зносити непомірні страждання і складати Господові болючі жертви, коли над усім народом зависли чорні хмари воєнної бурі і в очі кожного заглядає смерть, коли грізне марево недолі гнітить нашу душу, словом, коли гряде час, в якому від воєнних потрясінь валиться увесь суспільний лад і вирішується, бути чи не бути народу, звертаємося до вас, Дорогі Браття і Сестри.

Маючи перед очима такий жахливий образ і дивлячись на потоп, що світ заливає, і на ту потворну лавину, що котиться і рівняє з землею міста і села, нищить людське життя, загороди, надбання і загалом усю людську культуру, чи ж маємо западати в зневіру? Стараймося і самі зараджувати лихові, наскільки можна, а бодай не спричинюймо одчайдушними вчинками нових нещасть! Коли ж наші людські зусилля здаються даремними, складім у гарячій молитві і покорі всю нашу печаль на Господа, бо Він єдиний може піднести людину і весь нарід з найбільшого приниження, нужди і розвалу до найбільшої потуги і слави. Як колись цілу Церкву вивів з презирства та кривавих мук і поширив по всьому світі, так може піднести і прославити наш нарід. Рятуюнок не у нас, а в Бозі. Один Всевишній Бог у Своєму безконечному милосерді може висушити ті пекельні джерела, з яких на світ виливаються ріки ненависти, а перемученому людству засвітити наново світло Євангелія, світло любови.

Доручаємо Всечесному Духовенству, щоб тоді, коли це буде можливе, кожний у своїй парохії, в церкві чи в обсягу свого діяння урядив такі Богослужби, які видаватимуться йому найвідповідніші, з наміром ублагати Всевишнього Бога, щоб зіслав нам небесних Ангелів, які б викоринили поміж людьми всяку ненависть поміж родинами і партіями, поміж народами і державами та щоб зволив з високого неба злити на зболене, перемучене, стражденне людство шумливі потоки Божої любові, що проявляються в чинній любові до ближнього.

Зберігайте спокій. В Божих руках наша доля; без Божої волі і волос з голови не спаде. В Бозі наша надія і наша сила. В огні сеї страшно́ї війни вико́вується краща для нас доля.

Христе Спасителю, на Твій наказ утихла на Галілейському морі буря, що загрожувала затопленням корабля. Ти сам, Владико Пресвятий, піднеси сьогодні Свою руку і вели, нехай утихне буря війни, буря поширеної всюди ненависти, нехай утихне буря, що шаліє і загрожує розбиттям корабля дочасного щастя і вічного спасіння нашого народу. А нам, Твоїм слугам, єпископам, душпастирям, священикам, – дай нам потрібну благодать достойно проповідувати науку Твоєї любови. Амінь.

35. Посвята Архієпархіального Собору Пречистій Діви Марії

Цьогорічний¹ Собор міг би бути почасти Собором посвяти цілої нашої Церкви і цілого народу безконечній любові й материнському Серцю Пренепорочно Зачатой Богородиці Діви Марії, від якої надіємося миру. У двох напрямках можемо в Соборі проявити любов і честь до Пречистої Діви Марії: Присвятимо Їй сам Собор і всю його працю, а відтак працею вже самого Собору присвятимо Пречистій Богородиці нашу

---

¹ Собор 1944 року. – (прим. упорядника)

Церкву і наш нарід. Все це має на меті випросити з неба закінчення війни та справедливий мир. Самі люди не можуть дати собі ради; в ненависті та суперечках дійшли до такого становища, в якому не можуть вже знайти дороги до примирення і нового життя. Тому можна надіятися, що Пречиста Мати людства, що служить Христу і прямує до спасіння, випросить чи дасть цьому бідному людству цілковите і щире примирення, яке стало б початком нової епохи.

До Тебе, Пресвята і Пренепорочна Діво, Мати Ісуса Христа-Бога і через Нього й наша Мати, – до Тебе звертаємося в цій крайній потребі й біді, в якій не тільки ми, але й ніхто з людей не може собі дати ради. Розмножилися поміж нас чвари, ворожнеча й ненависть, що при шаленіючій бурі війни тільки ще ростуть і множаться без кінця. Через це загальне становище людства усі страждаємо. Нема ні одної частини присвяченої Тобі нашої Церкви, яка б не страждала серед цієї бурі. Ніде не може відбуватися як слід праця в парохіях та катихизування дітей по церквах і школах. Нарід, хоч і має пастирів, живе, як коли б їх не мав. Вірні розбрелися по цілому світі; тільки частина ще присутня, а більшість по світі десь блукає, зазвичай без змоги вислуховувати службу Божу та приймати Святі Тайни. Діти в численних місцях ростуть без впливу родичів, часто й без проводу, без християнського життя. А люди, опановані жадобою володіння, не пам'ятаючи про Божі заповіді, допускаються мерзенних злочинів, а рідко коли в них каються. А ті християни, що хотіли вірно Тобі служити, не мають ні одної днини певної. Серед безлічі цих страждань і небезпек Ти одна, Пречиста Діво, можеш нас рятувати. Візьми справу миру, справу поєднання людей в Свої руки. Випроси у Свого Сина ті ласки, яких потребує це бідне, упале в прірву війни людство, аби піднятися. Поглянь на цих бідних людей. Рятуй нас, Пречиста Діво, Ти, наша Мати! Хай втихне та буря, що шаліє; хай засвітить сонце! У кого ж шукати нам помічі, як не в Тебе одної! До Тебе, до Твого Сина маємо довір'я; Вам одним віддаємо ціле наше життя і усі наші надії!

Скликаючи цей Архієпархіальний Собор, я, недостойний душпастир цього стада, присвячую Тобі цей п'ятий в часі цієї війни Собор.

Нехай же цей Собор буде Твоїм Собором, Пресвята Богородице.

Скликаючи священників Архієпархії, закликаю їх обдумати, приготувати і ухвалити такі правила, які успішно довели б усі християнські родини і всі християнські душі до присвяти та віддання себе материнському Твоєму Серцю, Пречиста Діво. Нехай виберуть вони якийсь празник, на який приготували б єпархіальне торжество присвяти себе і віддання Архієпархії материнському Твоєму Серцю. Хоч це діло має служити Твоїй честі, Сама поможи так провести посвяту Архієпархії та всіх її парохій, родин і душ, щоб вона від цієї хвили дійсно перебувала під святим Твоїм покровом і мала поміч Твого благословенства. Амінь.

36. До Пресвятої Тройці

Поклоняємося Тобі, хвалимо й прославляємо Тебе, Всевишнього Бога – Тебе, Бога Отця, Сотворителя цілої вселенної, усього, що видиме й невидиме, і Тебе, Єдинородного Божого Сина, що відкупив нас від клятви гріха Святою Своєю Кров'ю, і Тебе, Святий Духу, любове Отця й Сина, що на кожного з нас сходиш у святій Тайні Миропомазання. Хвалимо Тебе, Пресвята Тройце, яку бачити є метою нашого життя й вічним блаженством у небі. Хочу за помічю Божої благодати заслужити собі на те вічне життя, бажаю бачити, Пресвята Тройце, лицем до лица, бачити Твою славу, Твою велич, Твої діла, Твою безконечну доброту. Тому покійно Тебе прошу: не відмовляй мені у Твоїй благодаті, такої потрібної для християнського життя й для вічного

спасення. Дай мені бути завжди вірним, добрим християнином, дай мені жити за Божими заповідями та по-християнськи вмерти у Твоїй святій ласці. Амінь.

37. Про Пресвяту Євхаристію

Перед Своєю смертю Христос-Спаситель, у ту ніч, в яку мав бути відданий чи радше віддавав Себе Самого в руки ворогів, що мали Його розп'яти, у Тайній Вечері установив Пресвяте Таїнство Тіла і Крови Своєї – Святу Євхаристію. Христос ставав для нас хлібом, давав нам пити Свою Кров у вигляді вина. Собою самим годував нас, щоб нас освятити і спасти. Свята Євхаристія – який це безконечний дар, яке це безмірне добро, яке це щастя – знати, що хто їсть з цього Хліба і хто п'є з цієї Чаші, воскресне з Христом до нового, до вічного життя!

Спасителю наш, Ісусе Христе! Ти установив святу Тайну Євхаристії, щоб нам показати безконечну Твою любов до нас, дай нам причащатися часто й добре цього Святого Таїнства Твого. Дай нам голод і спрагу цього Пресвятого Харчу й Напою. Це Харч ангельський і більше, ніж ангельський, – надприродний Харч християнських душ. Дай мені, Христе, у Святій Євхаристії знаходити той прихований скарб надприродної благодати, що Ти його нам даєш у цьому Таїнстві. Дай нам усі християнські чесноти, що у цьому Таїнстві спливають на душу, а передовсім дай Пресвяту Божу Мудрість, щоб провадила нас у християнському житті і допровадила до вічного блаженства в Тобі, котрий є Богом, Єдинородним Сином Отця та що з Отцем і Святим Духом царюєш на вічні віки. Амінь.

38. До Пресвятої Богоматері

Конаючи на хресті, Христос доручив нас Своїй Пресвятій Матері, дав нам Її за матір, Вона й тепер з неба як найліпша Мама опікується, молиться, вступається за нас і має до нас любов правдивої матері. Яке це щастя для нас, бідних грішників на цьому світі, – Пресвяту Пречисту Богородицю називати своєю Матір'ю, звертатися до Неї в кожній потребі як дітям до матері, знати і пам'ятати про те, що Вона як найліпша Мати дбає про нас і нами опікується! Будьте, Мої Дорогі, горді з того, що ви є дітьми Пречистої Діви Марії!

Пресвята Діво Маріє, коли Твій Син умирав на хресті, доручив Тобі всіх нас, людей, що серед страждань і гріхів живемо на цій долині сліз. Багато з нас нечасто до Тебе звертаються, багато з нас Тебе мало знають. Та сьогодні стаємо біля твоїх стіп, щоб зачерпнути в Тебе чогось із тієї потіхи, якою воскреслий Христос потішав Тебе, коли у сорокаденному часі перебування на землі щоденно Тобі являвся.

Ми ж діти Твої, благослови нас і дай нам усе те, чого нам для спасення треба, щоб наше життя могло бути правдиво християнським! Благослови нашу Батьківщину, благослови весь український нарід. Благослови всі наші родини, дай їм дочасний добробут та здоров'я, а ще більше – Божу благодать і чесноти християнського життя.

Поблагослови й кожного з нас зокрема, благослови на подвиги, на труднощі, на боротьбу християнського життя.

Випроси нам великих святих, героїв християнської любови, дай нам багато святих батьків, які провадили б численне потомство дорогами християнської мудрости і справедливости. Дай нам багато святих матерів, які виховували б дітей у божому страсі, у любові до свого народу і любові до ближнього. Дай нам матерів, повних геройської любови, які ту любов передали б дітям і внукам і не боялися б тягарів материнства.

Стережи нас перед усіми небезпеками і гріхами, які могли б зводити нас на бездоріжжя невірства, єресі або ненависти.

Дай нам мужніх провідників на церковній і народній ниві, а над усе дай нам бути правдивими твоїми дітьми, Тебе як Матір любити і бути вірними до смерти Христовій вірі та Його святій Церкві. Амінь.

39. До Найсвятішого Серця Христового

О, який добрий наш Спаситель! Яка безмірна любов у Його серці! Такого серця не знайдемо ні у рідної матері, ні у батька свого! Такого серця не матиме для нас ні рідний брат, ні найщиріший приятель!

Найдостойніший любови, наймиліший Ісусе, днесь наново, без застереження присвячуюся Твоєму Божественному Серцю, Тобі присвячую моє тіло зі всіма відчуттями й душу зі всіма її властивостями; Тобі віддаю ціле моє існування. Присвячую Тобі мої думки, й слова, і діла, і всі мої страждання, й працю, всі надії, потіхи й радощі, а передусім Тобі присвячую своє бідне серце. Хай лишень Тебе одного любить, в огні Твоєї любови хай стане жертвою. Прийми, Ісусе улюблений, Обручнику моєї душі, моє бажання. Хочу потішати Твоє Божественне Серце, хочу Тобі навіки належати. Прийми мене у власність, нехай не маю віднині іншої свободи, окрім свободи Тебе любити, нехай не маю іншого життя, лиш страждати й умерти для Тебе. На Тебе я покладаю безмежне довір'я, за Твоїм безконечним милосердям надіюся на прощення гріхів.

Віддаю в Твої руки всю мою журбу, а передусім справу мого вічного спасіння. Обіцяю Тебе любити й Тебе шанувати аж до останніх хвиль життя, обіцяю розширювати, скільки в моїх силах, вшановування Твого Найсвятішого Серця.

Керуй мною, о мій Ісусе, згідно з уподобанням; не хочу іншої нагороди, окрім Твоєї найбільшої слави й Твоєї Пресвятої любови.

Дай мені ту ласку, щоб я замешкав в Твоєму Божім Серці, тут хочу перебувати по всі дні мого життя, тут хочу жити до останнього мого подиху; і Ти, Христе, прийми в моєму серці місце перебування, місце відпочинку; лишімся так тісно з'єднані, щоб і колись я міг Тебе хвалити, любити й посідати на цілу вічність там, в небі, де буду навіки величати безконечне милосердя Твого Найсвятішого Серця. Амінь.

40. До Христа з проханням доброї ради

Христе, приходжу до Тебе не як до Бога, але вже як до звичайної людини, надихни, порадь і поможи в цих переважних справах і рішеннях.

41. За страх Господній

“Початок мудрости – страх Господній” (Пс. 111, 10), він джерело життя, рятунок перед руїною смерті (Притч. 14, 27), слава, веселість, вінець радості (Сир. 1, 11). Страх Господній виганяє гріх (Сир. 1, 21; Притч. 16.6), та полягає в тому найзагальнішому вшануванні Божества, яке проявляється в дотриманні Божих заповідей, він є в тому, що чоловік піддається Богові. Господнього страху треба особливо тим людям, що мають нечисті гріхи; до інших промовить легше аргумент любови. Невільничий страх – це страх перед карою, синівський страх є страхом перед провинною.

Всемогутній і милосердний Боже! Я мав те страшне нещастя втратити [через гріх] благодать святого Хрещення. Знаю, що трудна для мене дорога виправдання й дорога

спасення, але вірю в Твоє безконечне милосердя, вірю в Твою страшну справедливість і бажаю рятувати свою душу. А що дорогою в спасення, дорогою в виправдання є страх Твого суду й Твоєї кари, – через кров Твого Сина Ісуса Христа бажаю Тебе: “Господнього страху навчи мене”ⁱ, “страхові Твому пригвозди тіло моє”ⁱⁱ.

Боюся Твого суду, боюся Твоєї кари, боюся впасти в руки загніваного Бога, боюся пекла, боюся втратити небо, боюся й дочасних наслідків Твого страшного гніву й бажаю решту життя “працювати Господові зі страхом і радуватися Йому з трепетом”ⁱⁱⁱ.

Поруш моє серце діянням Твоєї благодати, оживотвори його, воскрес моє серце! Воно мертво без твоєї ласки. Дай йому стільки спасительної й надприродної сили, щоб могло бодай виконати все те, що треба зі сльозами виконати в Тайні Покаяння. Дай мені достатню для того віру, дай мені страх кари, а більше – страх провини, дай надію відпущення й надію спасення, дай бодай початок любови й ненависти до гріха, щоб я міг доплисти до пристані; після розбиття корабля яке ж це тяжке завдання, як трудно власними силами плисти по тому розбурханому морю пристрастей і гріхів. Дай мені бодай стільки сили, щоби я доплив до пристані покаяння! “Нехай не працює в мені гріх”^{iv}, нехай не панує наді мною. Я змарнував багодать святого Хрещення, ту ласку Божу й “дар у ласці одного Чоловіка, Сина Божого Ісуса Христа, що надмірно спливає на людей”^v у святому Хрещенні. Я втратив ласку – дай же мені до Тебе повернути після тяжкого упадку. Амінь.

42. Покаянна молитва

Є безперечною правдою віри, що нема такого гріха, якого б не могла свята Церква відпустити. І нема такого гріха, в котрому не можна б покаятися. Але чи той, що міг би покаятися, схоче покаятися? Чи схоче, чи матиме досить покори і сили, щоби в такому гріху покаятися і виконати як слід умови, без яких покаяння не є покаянням?! Чи дістане багодать покаяння? Чи зуміє, чи схоче скористатися з неї?

Покаяння – це дар з Неба, про який треба усильно і покійно просити.

Боже, лише в Твоїх руках моє спасення! Спасення душі, а може, й спасення тіла. Тебе кличу, Отче, що в небі, з Твоїх рук очікую спасення. Моя душа в гріхах, немов у летаргійному сні, ледве пробуджується до свідомості життя й смерти, бо життя серед гріхів – це радше смерть. А життя, серед якого я не спостерігаю майже переходу зі стану благодати у стан смерти [через гріх], є гірше від летаргійного сну³⁴. Тебе кличу, Отче на небі! Бажаю Твоєї благодати, бажаю того надприродного життя, що Ти даєш Своїм дітям, бажаю підвестися з гріхів щирим і повним покаянням. Вірю в дорогу виправдання, що до Тебе веде, на тій дорозі бачу спасення. На тій дорозі зі ступеня в ступінь хочу переходити через віру, через Господній страх, через надію, через початок любови, через любов – до якнайбільшого і найповнішого жалю за гріхи, які вернули би мені Твою святу багодать. Прости мені, Отче Святий! Як блудний син до Тебе вертаю. Каюся у своїх гріхах, бриджуся тим життям у гробі, до якого доправили мене мої гріхи. Надіюся на Тебе і зі синівським почуттям хочу вернути до Тебе, до батьківської хати, а Ти мене прийми як блудного сина. Помилуй мене з великої милости Твоєї. Амінь.

ⁱ Пс. 33, 12

ⁱⁱ Пс. 118, 120

ⁱⁱⁱ Пс. 2, 11

^{iv} Рим. 6, 12

^v Рим. 5, 15

43. Про дар покаяння і запобігання святотатському Причастю

Чоловік, що приступає до Причастя, сам відповідає за себе. Він сам має себе судити, чи достойний причащатися, чи ні. Його священик у тій речі не судить. А коли совість зкидає йому тяжкий гріх, а попри те, причащається, – їсть собі суд (I Кор. 11, 28-29), себто приймає в себе і ту кару, якою Бог карає святотатське Причастя. Бо святотатське Причастя, яке є Христовбивством, є гріхом, що кличе о пімсту до неба, і стягає на грішника дочасні кару. Апостол це так висловлює: “Тому між вами багато немічних і слабих і багато спить (сном смерті)”ⁱ, тобто вже померло скоріше, ніж мало вмерти, померло смертю, що була дочасною карою за гріх святотатства.

Гріх святотатства тільки тому в наших катехизмах не записаний поміж гріхами, що кличуть о пімсту до неба, бо міститься в тому грісі чоловіковбивства, бо святотатське Причастя є Христовбивством. Ця Богом об’явлена правда міститься цілком виразно в слові Апостола: “Є винний тіла і крові Христа”ⁱⁱ. Що ж інше можуть ці слова означати? Яке ж інше можуть мати значення, як не те: буде перед судом Божим відповідати за пролиття Христової Крови.

Боже Великий Єдиний, змилосердися над нами, нещасними Твоїми слугами, нараженими через людські слабості і через людську злобу на той страшний і мерзенний гріх святотатського Причастя, і не допусти, щоб ми коли-небудь могли того злочину допуститися. Стережи нас від нього, дай нам ясне пізнання його злоби, дай нам почуття того нещастя, в яке веде, тієї прірви, в яку ним падаємо, і, якщо ми мали б у житті нещастя тим злочином Тебе образити, дай нам піднятися, дай змогу покаяння. Нехай не справджується на нас страшне слово Твого Апостола, що такому грішникові неможливо покаятися, що для такого грішника вже немає жертви за гріх. Нехай наше покаяння стане можливе. Прийми жертву Крови Найсвятішого Твого Сина як жертву за наші гріхи, за наш той найстрашніший гріх святотатського Причастя, якщо ми його допустилися.

Або, щоб успішніше випросити собі покаяння, просимо не за себе, а за всіх людей, за братів наших, що тим гріхом Тебе образили. Не замикай перед ними дверей покаяння, а навпаки, милосердя двері відчини за молитвами Пресвятої Твоєї Матері, Христе Спасителю! Хоч вони і зневажили Духа ласки і Сина Божого потоптали, і для себе самих розп’яли наново Спасителя, і їли собі суд і осудження, і стали винні Тіла і Крови Господньої. Прости в безконечному Своєму милосерді їх беззаконня, дай їм дар покаяння, дай їм теплі сльози, дай сокрушене серце, зрань їх серця поняттям гріха, гадкою Тобі заподіяної зневаги, почуттям того гріха, який не дай, Боже, щоб був вічним гріхом, непростим ані на цьому світі, ані у вічності.

А нам, недостойним Твоїм слугам-священикам, проповідникам Євангелія, проповідникам покаяння, дай могутнє слово покаяння. Дай порушувати серця грішників, крушити їхні тверді каміння, з очей витискати рясні сльози і страшити вічними карами ті душі, та дай їм бодай так каятися, щоб у святій Сповіді могли одержати відпущення гріхів. А як Твоєю благодаттю наново освятиш нужденні душі, то стережи їх від повторення злочину, від повороту до гріха. А нам, їхнім душпастирям, дай у голошенні Твого Євангелія досить любови, щоб їх схилити не тільки до покаяння, а й до чеснот Євангелія, до святости Євангелія. Дай нам так проповідувати Євангеліє, щоб люди горнулися до Церкви і щоб з кожним роком зменшувалося число тих, що занедбують Пасхальне Причастя, та побільшувалося

ⁱ I Кор. 11, 30

ⁱⁱ I Кор. 11, 27

число тих, що частіше, ніж раз на рік у тому джерелі всяких дібр, джерелі всяких ласк шукають небесних дарів, які зберігаєш для тих, що Тебе люблять. Амінь!

44. Ісусова молитва

Страшне становище чоловіка, який пізнає стан смертного гріха, в якому живе може віддавна; пізнає, що заслуговує на вічну кару. Світлом віри, якої ще не втратив, пізнає добро вічного спасіння, а нещастя вічного засудження чує, неначе на раменах страшний тягар Божого гніву та Божого прокляття. Видить, що було б для нього безконечним щастям із чистою совістю приступати до святого Причастя, але видить zarazом, що так далеко загруз у гріхи, що не бачить для себе виходу. Не має досить віри в Божу поміч, не має досить віри для боротьби за життя, щоби рішуче зірвати всі зв'язки, які його лучать із гріхом. Треба би йому вчинити так, як Христос в Євангелії доручає – вирвати собі око, відтягти собі руку. На те ані сил, ані можливості немає. Летить на вічну погибель, кожний день наближає його до хвилини, в якій навіки западеться в пекельній прірві, а нізвідки не видить можливого рятунку.

У такому безвихідному й жахливому становищі що ж може нещасна душа робити іншого, як припасти до ніг Спасителя і без кінця повторювати:

"Ісусе, Сину Давидів, помилуй мене".

Не раз, не сто або тисячу разів на день, а кожної вільної хвилини нехай повторює те слово крайньої біди. Нехай по можливості відсувається від товариства людей, нехай у самоті шукає Ісуса Христа. Нехай годинами, днями, літами триває та молитва: "Ісусе, Сину Давидів, помилуй мене". Милосердний Ісус дасть йому пізнати тяжку і трудну дорогу, якою зможе вирятуватись з прірви, в яку запов. А коли витримає в молитві, дасть йому Христос зрозуміти, що на дорозі поправи не витримає без щирої, довгої, витривалої, покірної молитви. Ця молитва навчить його потрібної для покаяння покорі, потрібного умиртвлення, дасть йому відважно обома руками взятися до життєвої боротьби зі собою, до умиртвлення, до посту і з часом доведе, що можливим у Бога є навіть те, що людям не тільки видається, але що є для них неможливим. Чудом Божої благодати дійде до покаяння навіть грішник, що власним поступуванням замкнув був усі дороги Божого милосердя і йшов дорогами, які нехитно ведуть на погибель. А пересвідчившись раз у Божому милосерді і покавшись раз щиро у всіх гріхах, почне від початку християнське життя, життя покаяння, покорі, посту, молитви і чистої служби Богові.

45. За тих, хто живе без сповіді чи згрішив святокрадським Причастям

[Тепер моє слово] до тих, що їм сто раз більше потрібно покаяння, хоч вони того або не розуміють, або мають на ту правду очі так замкнені, що не здають собі справи зі страшною загрозою свого положення. Це звертання до грішників, що живуть без Божої благодати, бо не вміють і не хочуть сказати митареве слово: „Божже, милостив будь мені грішному”. Грішник, засуджений справедливим Божим судом ще за життя за найтяжчі провини на найбільшу Божу кару, може замінити собі жахливу загрозу вічної смерті на радісну новину вічного життя тим митаревим словом: „Божже, милостив будь мені грішному”.

Очевидно, не вистарчить того слова сказати як-будь, бездумно. В нього треба вложити і душу, і серце, і глибокий жаль, і сильну волю поправи. Не вистарчить те слово сказати коли-небудь і як-небудь, треба сказати його перед свідками Церкви, що посвідчать перед Всевишнім про глибоку перемену покаяння, що відбулася в душі грішника. Тих свідків можуть лишень у виняткових випадках заступити інші невидимі, незвичайні свідки. Себто, коли грішник з розбитим від болю покаяння

серцем шукає [дороги] вернути до Батька, милосердного Бога, щоб в любові до Нього перед Ним, в Його вже хаті освідчити рішучу волю покинути гріх і зачати нове життя, а [однак] ніяк не може знайти способу висповідатися, тоді біль душі та рішення поправи можуть посвідчити небесні ангели.

Всевишній Бог не хоче смерті грішника через те, що сповідь є неможлива. Бог грішникові прощає і найтяжчі провини за вияв звершеного жалю. Але коли сповідь стає можлива, Бог жадає упокорення признання до вини [також] і від такого грішника, що йому при якихось обставинах простив тяжкий гріх без сповіди за [акт] звершеного жалю. Христос, розіп'ятий на хресті, простив розбійникові; за хвилю жалю і покаяння обіцяв йому: „Ще сьогодні будеш зі мною в раю”. Так само може і тобі, бідний грішнику, простити найбільші провини і прийняти тебе до свого царства. Тоді дасть тобі приготуватися сердечними сльозами покаяння. Але на таку безконечну любов Христа може надіятися тільки той, хто зі своєї сторони все зробив, що може, щоб поправитися і змінити життя.

Хто [ж] до гріха так прив'язаний, що не хоче від нього відступити, що більше його любить, ніж спасення душі, той і не подумає про зміну життя. Такими передовсім є ті, що не хотять сповідатися на Пасху, а може й кілька років не сповідалися. Поміж ними особливим способом небезпечно недужими є ті, що зле сповідалися, себто зі страху, або встиду не признавалися до гріха, а відтак по святокрадській сповіді новим гіршим святокрадством Бога образили, приступаючи в грісі до святого Причастя.

Коли душа так зжилася з гріхом, що всім гордить, коли відважиться хоч би тільки один раз ужити Тайнства Євхаристії для зневаження милосердного Бога, зір його душі так никне, що прямо нічого з надприродного життя не доходить до неї.

Такий нещасний грішник пропав, для нього рятунку, для нього спасення немає. То не значить, що не міг би покаятися, коли би хотів, міг би, але не захоче. Та воля в ньому завмерла, прямо зогнила. І Бог міг би його чудесним способом уздоровити, але грішник сам покинув би і той останній дарунок неба. [Проте] він пропав ще не на вік, він ще не в пеклі. Засуд ще не проголошений, [хоча] його нещасна душа стоїть над самим урвищем вічного засудження.

Звертаюся передусім до безконечного милосердя Божого, поручаючи йому [таку] нещасну душу, що на віки пропадає. Вас, дорогі мої браття, вас, священиків, вас, вірних, а передовсім вас усіх, невинних дітей, прошу: помоліться усі разом зі мною за ту нещасну душу, що навіки пропадає. Може вдасться нам усім разом вирятувати її.

З довір'ям до Твого безконечного, батьківського милосердя прибігаємо до Тебе в справі тієї нещасної душі. Дозволь нам пригадати Тобі, що Ти, Сотворителю світа, ту бідну душу сотворив на свій образ і свою подобу і покликав її до життя діяннями Своєї всемогучости, що було одначе і справою Твого милосердя. Бо Ти передбачав множество гріхів тієї бідної душі, але постановляв водночас ужити могутніх середників до її спасення. З довір'ям до того милосердя пригадую Тобі, що Ти ніколи не хочеш смерті грішника, але щоб навернувся і жив. Ти так бажаєш спасення грішників, що Свого Сина єдинородного дав [у жертву для їх] спасення.

З повним довір'ям, яке хотіли б ми зробити безконечним, прибігаємо до Твого милосердя, Христе Спасителю, що прийшов на цей світ грішників спасти, і благаємо: спаси і ту нещасну душу, котра так близько вічного осудження. У Твоєму милосерді Ти дарував тій душі надприродне життя благодаті в святому Хрещенні, та душа була Твоєю дитиною. Ти дав тій душі пізнати правди Твого об'явлення, Ти дав їй чесноту віри, а з вірою і чесноту надії й любови. Через усі літа дитинства Ти давав тій душі черпати надприродне життя і бути учасницею молитов цілої Твоєї вселенської Церкви. Ти поставив її в тяжких, можливо, умовах життя, вона можливо не мала доброго учителя, можливо вже в молодих літах була зведена злим прикладом у смертельний

гріх.

З довір'ям до Твого милосердя, Боже, благаємо Тебе: не карай її за чужі гріхи. Якщо по перших упадках її сповіді не були так звершені, що по них наступала поправа, то може більше не її вина, а вина обставин, злого прикладу, намови злих людей. Та бідна душа, мимо своїх тяжких провин, все ж не раз щиро каялася, прибігала до Тебе як блудний син. В довір'ї до Твоєї доброти, пригадуємо Тобі ті хвили покаяння і прощення.

Та душа була Твоєю і не раз сповняла діла приказані Твоїм святим законом. З довір'ям до Твого милосердя пригадуємо Тобі її милостині, її вияви любови ближнього, її молитви. Твоє безконечне милосердя вложило в ту душу стільки праці і зусиль, Ти її стільки разів спасав, Ти її стільки разів покликавав до нового надприродного життя благодаті, Ти ту душу годував Пресвятим Хлібом Євхаристії. Чи ж усі Твої дари мають марно пропадати? Чи ж допустиш до того, щоб в пекельний вогонь запалася та нещасна душа, яку могло б спасти одне Твоє слово?

Правда це, признаємо, так, як в житті кожного з нас, Ти і над нею не раз виказував те слово прощення і спасення, і сотні разів, так, як ми, так і вона легковажили дарунками спасення і поверталися у свої беззаконня. Ти нас простив і дав по літах боротьби жити християнським життям бодай у тій мірі, що пам'ятаємо і дбаємо про вічне спасення. Та бідна душа все те забула, вже від літ не сповідається, гние у гріхах, яких допустилася вже давно. Але чи може бути це причиною, Христе Спасителю, щоб Ти про неї забув? Чи може це бути причиною, щоб і ми про неї забули? Ми ж від неї не ліпші, одиноке милосердя Твоє відділило нас від неї.

В довір'ї до Твого милосердя просимо: будь для неї милосердним, як Ти був і для нас милосердним. Твоє ж милосердя понад всіма ділами Твоїми, спасти такого грішника [є] більшим ділом, ніж сотворення світа. Та нещасна душа у впертості своїй гордить Твоєю благодаттю вилікувати її з такого крайнього засліплення, [тож] вирвати її з такого безбожного положення – це чудове діло безконечної любови.

А тепер до тебе, нещасний грішнику, звертаюся тим словом: може лише коротка хвиля дочасного життя тобі залишилася, може за хвилю, де вечора западеши в ту пропасть, з якої немає вже порятунку. Коли не зможеш здобутися на акт жалю і покаяння, зроби бодай одне, про що тебе прошу, скажи: „Пресвята Богородице, спаси мене!” Подумай про ту одну Пресвяту і Предобру, що й для тебе має материнське серце. Звернись до того материнського серця, проси її о поміч в ділі, в якому собі не можеш дати ради.

Пресвята Богородице, спаси і нас всіх грішних.

46. Про дар терпіння після смерти

Дай, Боже, затужити за Твоєю хвалою, за щастям блаженних, а передовсім – за видженням Твого лиця.

Нехай ся туга так виросте в серці, щоб нещастям було для мене бути відлученим від вічного щастя.

І тим способом дай мені повторювати просьбу: зазнати 100 літ кар чистилища найстрашніших за одну секунду життя якого-небудь... всіх ближніх, щоб їм випросити Твою ласку.

Зроби, щоб сей акт любови до ближнього був, став героїчним актом, яким досі рішуче не єсть.

Св. Франце Серецинський, випроси мені “правдиву радість”, о якій говориш, щоб коли в темну ніч смерти перемоклий, перемерзлий, змучений, падаючи вже під тягарем терпіння зі змучення подорожі, а бажаючи з тугою дістатися вже до вічного супокою,

щоб тоді я був відіпханий, збитий, упокорений, був змушений іти до чистилища на муки мільярди мільярдів віків.

Так я через мої гріхи не раз відіпхнув Спасителя мого Ісуса, коли до мене приходив з Своїми дарами і науками, коли приносив мені, нужденному грішникові, овочі своєї смерти – з радістю, що має мені се дати, що мені приносить щастя і спасення. А я Його не приймав, відпихав, убиваючи у своєму серці його святу ласку.

Найже, коли мені за се смерть належить, я бодай відпокутую се “правдивою радістю” св. Франца.

47. Приготування до Різдва Христового (на різдвяний піст)

Невдовзі будемо відзначати урочисту пам'ятку тієї хвилини, що в ній Ти, Христе Спасителю наш, зійшов з неба на землю, став чоловіком і у вифлеємському вертепі народився з Пречистої Діви Марії. Тоді випаде нам Тобі поклонитися, правдивому Богові й правдивому чоловікові. Випаде Тебе прославляти, Тобі дякувати, Тобі обіцяти християнське життя. Але вже тепер заздалегідь готуємося до тієї урочистої радісної хвилини. Готуємося так, як Ти готувався до виконання учительського уряду. Готуємося святим постом.

Ми віримо, ми знаємо, ми розуміємо, що для належного прийняття Твоєї Божої науки, для отримання Твоєї Божої благодати треба нам опановувати всі грішні пристрасти, що живуть у нашому тілі. Ми знаємо, що без Твоєї святої благодати ми немічні, знаємо, що лише Ти один можеш дати нам праведність християнського життя. Але знаємо й те, що треба нам співдіяти з тією благодаттю, однак цього не зможемо без опанування та перемоги над нашими тілесними пристрастями.

Ми віримо, ми знаємо, що піст є потрібний, бо хоч і прикий він для тіла, але спасенний для душі. Тому радо приймаємо цю прикрість, беремо на себе цей хрест, щоб достойно приготуватись до чудесного празника Твого Різдва, щоб на Твою хвалу співати коляду “Бог предвічний народився”.

Треба нам і хочемо бути чистими. Хочемо бути чистими від усякої нечистоти й від усякої злоби чи злости, від усякого п'янства й від усякої захланності та від усього того, що плямить і бруднить тіло й душу. Дай же нам, Христе Спасителю, перебути цей святий піст з хісном для душі, дай нам по-християнськи приготуватися до тих радісних наших Різдвяних свят. Благослови наш піст, благослови наші молитви, благослови наші приготування й поблагослови радість Різдвяних свят. Амінь.

48. До Сина Божого (на Різдво Христове)

Єдинородний Сину Бога живого, правдивий Боже, котрого Божим Словом, і Божим Сином, і Божою Мудрістю називаємо, – Ти, що для нашого спасіння, з любови до нас захотів прийняти людську природу в лоні Пресвятої Невісти – Пречистої Діви Марії. І приймаючи людську природу, зійшов з неба на землю, стаючи правдивим чоловіком, щоб нас спасти.

З убогими пастирями і з ученими мудрецами поклоняємося Твоєму святому Народженню з Пречистої Дівиці у Вифлеємі у вертепі. Віддаємо Тобі поклін Богошанування та дякуємо Тобі цілим серцем за ту безконечну Твою любов, що привела Тебе до нас, нужденних. Дякуємо Тобі за всі неоціненні дари, що їх Ти нам з неба приніс. За науку святої віри, за святі Таїнства, за святу Церкву, за Божу благодать, за надприродні чесноти, що їх вливаєш в наші душі, за кожне добре натхнення й добре діло нашого життя. Бо те, що видається нашим добрим ділом, є більше Твоїм Божим даром.

Вкінці благаємо Тебе, Спасителю Христе, спаси нас від гріха й від смерти, від

злого й від нещастя, спаси нас у вічному спасінні й у щоденному милосерді, що його твориш у християнському житті. Благослови і спаси наш нарід, благослови всі наші родини, нашу молодь, усі наші товариства, братства, інституції й організації і дай нам бути добрими й вірними дітьми святої Твоєї католицької Церкви, дай нам ті риси та ті чесноти, що їх нам треба для виконання Тобою даного нам посланництва. Дай нам виконати для цілого людського роду, для усіх наших братів, усіх народів світу те, що Ти нам призначаєш. Дай нам це наше посланництво розуміти, любити та цілим життям виконувати. Амінь.

49. До Новонародженого Христа

Отче наш і Боже наш, Ти з Неба на землю прийшов, і став для нас чоловіком, і вмер на хресті для нашого спасіння, поклоняємося Тобі, славимо Тебе й величаємо Тебе, особливим способом – у днях цього урочистого празника, яким свята Церква вшановує Твоє народження у людському тілі з Пречистої Диви Марії.

В цьому радісному празнику хочемо приступити до Тебе з вірою, з любов'ю, обітницею послуху. В часі цього празника радо приступимо до святого Причастя, і не тільки раз, але й більше разів. Якщо наші неміч і недостатня певність, що живемо в стані надприродної освятливої Божої благодати, не дозволить нам приступити до Таїнства Тіла і Крови Твоєї, то бодай у щоденних молитвах будемо до Тебе наближатися, до Тебе приступати, щоб духом причащатися, себто годуватися Твою наукою, Твою ласкою, Твою любов'ю й тим життям, що нам його даєш.

Яко новонароджене Дитя благослови нас, благослови наші родини, батьків, браття й сестри, благослови наші хати й усі села і міста нашої стражденної й мученої України. Благослови наші школи й дівчоруччя, що в них учаться. Благослови тих, що через безробіття мусять тяжко змагатися за життя. Благослови усіх тих, що живуть у стані гріха, й дай їм ласку покаяння й поправи. Благослови всіх тих, що живуть у Божій благодаті, та дай їм ласку поступу на дорозі досконалости.

Дай нам і усім нашим селам і містам добрих священиків, дай нам добрих святих християнських учителів, дай нам мудрих і християнських провідників у житті економічному, суспільному та політичному, а нам усім дай зрозуміти дороги, що ними Бог хоче нас вести. Дай нам іти тими дорогами Божого покликання і дійти в житті до тієї мети, що нею є й Божа слава, і спасіння душі, й добро ближніх, і успіх та благословення в трудах нашого стану та вибраного Божого покликання. А Тобі, Всевишньому, безконечному, Предвічному Богу, нехай будуть слава, честь і поклін во віки віків. Амінь.

50. Перед Великим постом

Христе, наймиліший наш Спасителю! Свята Твоя Церква, що Твоїм Іменням веде нас дорогами дочасного, не раз тяжкого і прикрого життя у вічне спасіння, каже нам у цих місяцях, що передують весні, готуватися постом до світлого святкування празника Твого славного Воскресення. У цьому часі Великого Посту забороняє вона радісні забави, танці, веселі музики та наказує угамовувати тілесні пристрасті через утримання від м'ясних, а навіть і молочних страв, за приписами кожного краю чи Церкви.

У наказі Церкви пізнаємо волю Твою, Спасителю наш, тому як добрі слухняні діти піддаємося і цим, і всім іншим наказам і законам найдорожчої нашої Матері – святої вселенської Церкви – й хочемо в цьому часі щиро повинуватися законові святого Великого Посту.

А Ти, наймиліший, найдорожчий наш Спасителю, Учителю, Провіднику, що з любови для нас пролив свою кров на хресті задля нашого спасіння, дай нам у цьому

святому часі зрозуміти потребу, обов'язковість оцих християнських чеснот: чесноти любови й послуху Церкві, вірного виконання накладених нею обов'язків повстримности й посту, чесноти готування своєї душі до майбутнього ясного празника.

Дай нам зрозуміти потребу цих чеснот і дай нам бодай початок цих чеснот, дай нам бути правдивими, мужніми, великими християнами, дай нам легковажити приємності тіла, легковажити ласість, бридитися всякою нечистотою, зберігати своє тіло і свою душу від усякої вади, від усякого блуду, від усякої неповстримности, що чоловіка, майже рівного душею небесним ангелам, рівняє зо звірятами.

Нехай в часі цього святого Посту пристрасті тіла, угамовані цією святою й такою цінною настановою, звільнять пута й кайдани, що стримують душу від підйому, який її наvertsає до неба й учить бажати небесних дарів.

Благодать Твоя, Христе Спасителю, – це дар над усіма дарами. Дай нам її бажати, дай нам нею годуватися так, як в пасхальному часі з безконечного Твого милосердя випаде нам годуватися Пресвятою Євхаристією, Таїнством Твого Тіла і Твоєї Крови. Нехай же це Таїнство буде спасінням для наших душ. Амінь.

51. Приготування до Великого Посту

Наближаємося до святого часу Великого Посту. Як Ти, Господи наш Ісусе Христе, перед чинною працею проповідування людям Святого Євангелія сховався в пустині, де Ти постив сорок днів і сорок ночей, так і нас усіх закликаєш до життя більш усамітненого, до молитви, до посту, щоб ми ними приготувалися до праці християнського життя. Великдень – Воскресення – це символ підняття чоловіка з гріха, тому й символ початку нового життя. До того початку нового життя, Христе Спасителю, хочемо за Твоїм прикладом приготуватися.

У Великий піст маємо висповідатися й прийняти святе Пасхальне Причастя. Дай же нам це зробити якнайкраще, вповні. Дай нам очиститися з усіх наших гріхів, дай нам виправитися, змінити своє життя в усьому тому, чим воно грішне і хибне. Дай нам у святому Причасті набути Твоєї святої благодати, з'єднатися з Тобою, просвітитися Твоїм небесним світлом, зміцнити християнську віру, любов і надію.

А до цієї Сповіді й Причастя дай нам успішно приготуватися боротьбою посту. Себто добровільним прийманням на себе тих угамувань і тих прикрощів, що є поєднані з постом. Коли Ти, Христе Спасителю, хотів для нас постити, коли хотів Ти пізніше піднятися з лютої муки й страшної хресної смерті для нашого спасіння, то правильно й справедливо треба й нам щось перетерпіти для Тебе.

Ці терпіння задля Тебе передовсім нам принесуть хосен, принесуть добро нашим душам, бо немає більшого добра, як поправа з гріхів. Тому бажаємо ці терпіння, цю боротьбу святого Посту Тобі жертвувати. Хочемо постити з любов'ю до Тебе, хочемо цим постом випросити собі та всім нашим братам Твою святу благодать. Цим постом хочемо йти за Тобою, неначе на гору Голготу, хочемо ставати бодай у дрібнесенькій частині учасниками Твоєї святої Муки, щоб ми відтак стали учасниками Твого Воскресення.

Благослови, Христе Спасителю, цей Великий піст, нашу Сповідь, наше Причастя, всі наші молитви й усю нашу працю та дай, щоб ми ними до Тебе, Христе, наш Спасителю, наближалися. Амінь.

52. Про життя та смерть в любови до народу (у Великий піст)

Дякую Тобі, Всевишній Боже, що Ти дав нам діждатися того Великого Посту з пасхальною Сповіддю і святим пасхальним Причастям. У Сповіді очистиш нас від усіх наших гріхів, а в Пресвятій Євхаристії прийдеш до нас, оселишся у наших серцях.

Світлом Твоїм просвітиш темряву наших душ, силою Своєю зміцниш слабості нашої людської природи. Своєю наукою і пресвятою благодаттю спрямуєш нас на дороги християнської праведности, що ведуть до неба.

Як же Тебе зустрінемо, чим привітаємо, як прийнемо, як дякуватимемо за всі Твої дари?

Ти з високого неба Всевишній Сотворитель вселенної, Предвічне Слово Боже і правдивий Бог, Цар царюючих і Пан пануючих, Ти, що сотворив світ і рядиш цілим світом, що пануєш над ангельськими і архангельськими хорами. Ти, котрому служить ціла вселенна, якого слухають усі сотворіння на небі й на землі. Ти з любови до нас хотів зійти з неба на землю, применшити й понизити себе, приймаючи нашу людську природу. Ти, Вседержителю Боже, приходиш до нас у тій людській природі й у Пресвятій Євхаристії приносиш нам жертву Свого Найсвятішого Тіла й Своєї Найсвятішої Крови.

Що ж віддамо Тобі з вдячності за такі дари?

Ось будемо Тебе бодай в маленькій частині наслідувати: як Ти з любови до нас приніс жертву зі Свого життя, так і ми з любови до Тебе принесемо жертву з нашого життя.

Не хочеш нашої смерті, але хочеш, щоб ми були кожної хвилини готові хоч би й на смерть, щоб прославити Твого Небесного Отця в наших ділах і спричинитися до добра і спасення наших ближніх. У святому пасхальному Причасті принесемо Тобі оцю жертву: намір серця й бажання душі жити і вмирати в любові до ближніх, – в любові до нашого народу. З любови до Тебе та до ближніх хочемо віддати життя на працю, на труди, а як така буде Твоя воля, – й на смерть. А Ти, Христе Спасителю, прийми цю нашу волю, поблагослови нашу жертву й дай витримати у святих постановах до смерті. Амінь.

53. Поклін мукам Христовим

Ти великий, Господи, Сотворителю неба й землі, чудні й великі діла Твої, й ніяка мова не може Тебе достойно хвалити. Але всі Твої діла перевищує безконечна велич Твого милосердя.

Ти з неба прислав нам на землю Твого Єдинородного Сина. Він для нас став чоловіком, народився з пречистої Діви Марії і гріхи наші взяв на себе, за нас зраний умер на хресті, щоб нас спасти.

Поклоняємося мукам Твоїм, Христе, поклоняємося Твоїй доброті, Твоєму милосердю й нічого не бажаємо більше, як Твої святої благодати. Дай нам завжди цінувати її як треба й так жити, щоб ми її не втрачали, а заслужили на вічне блаженство у Твоєму Царстві. Амінь.

54. До Чесного Хреста Господнього

Майже на середину Великого Посту припадає неділя поклону Чесному Хресту Твоєму, Ісусе Христе, а Твій Хрест – то неначе свята ікона – образ усього того, що Ти перетерпів, та й самої пресвятої Твої Смерті.

Тому, віддаючи поклін Твоєму пресвятому Хресту, ми поклоняємося Тобі, несправедливо судженому людьми, а передусім грішниками, поклоняємося несправедливо засудженому на хресну смерть, поклоняємося Тобі, так немилосердно бичованому, поклоняємося Тобі, закривавленому кров'ю, що спливає з ран тернового вінця, поклоняємося Тобі, що серед труду й втоми двигаш Хрест святий на гору Голготу, поклоняємося врешті Тобі, Розп'ятому на хресті, – а поклоняємося Тобі з любови до Тебе та з вдячності за все, що Ти за нас перетерпів.

Поклоняємося Хресту Твоєму, бажаючи бодай трохи допомогти Тобі у двиганні Твого Хреста, так як поміг Симеон Киринейський, поклоняємося Хресту Твоєму, бо ціле життя хочемо йти слідами за Тобою, хоч би й на гору Голготу. Поклоняємося Твоєму Хресту тому, бо нам жаль, що ми Тебе гріхами образили, бо нам жаль, що нашими гріхами ми лучилися з Твоїми ворогами, – тому поклоняємося з почуванням жалю за гріхи й з бажанням у Страсний Тиждень наблизитися ще духом до Твоїх Мук і Твоєї Смерти. Ми бажаємо відчути в собі бодай частину Твого Терпіння.

Бажаємо Твоєю Мукою й Твоєю Смертю очиститися від усіх гріхів, перейнятися любов'ю до Бога, любов'ю до ближніх та готуватися на те, щоб, коли прийде призначена Тобою година, по-християнському вмерти. Бо знаємо, що мусимо вмирати, знаємо, що ця година може прийти скоріше, ніж думаємо, що можемо вмерти ще й у молодості. Знаємо теж, що від години смерти та нашого стану в цьому часі залежатиме ціла наша вічність; знаємо, що пропадає навіки той, хто вмирає в смертному грісі, а хто вмирає в Божій благодаті, цей іде по нагороду до неба. Тож ми, свідомі того, що найважливіша справа в нашому житті є так чинити, щоб ціле життя було приготуванням до години смерти. А вже найкращим приготуванням до смерти є пам'ять про Твої святі Муки, про Твій святий Хрест і поклін Твоєму святому Хрестові.

В цьому дусі, з цією гадкою хочемо щодня при молитвах перед їжею й після їжі, перед працею й після праці побожно робити на собі знак хреста. Постійно, скільки разів у житті робимо знак хреста, повторюючи ці слова: “В ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа”, – хочемо згадувати і Твої Страждання, і Твою Смерть, хочемо поклонятися Тобі, віддаватися Тобі та просити в Тебе допомогти й опіки. Нехай же ці Хрестопоклонна Неділя й Хрестопоклонний Тиждень не минуть в нашому житті без того сліду, що в ці дні так, як відтак у Страсний Тиждень, ми поклонилися Твоїм страшним Мукам і навчилися ці Твої Терпіння цінувати й Тебе любити та з любови до Тебе свято й побожно знак хреста робити. Амінь.

55. На Воскресення Христове (1)

Воскресення Твоє, Христе Спасе, славлять Ангели на небесах, а нам на землі дай ласку чистим серцем тебе величати і славити.

Ми поклонялися хресту Твоєму, Христе, й мукам, а сьогодні святе Воскресіння Твоє славимо. Прийдіть, усі вірні в усіх наших містах і селах і ті, що їм наказано гонителями бувати в церкві, всі без винятку поклонімся Святому Христовому Воскресінню. Се Ним стала радість всьому світові, в Ньому й надія нашого воскресення. Воскресення з гріхів і воскресення тіл у вічності. Христос – наш Спаситель і Вождь – зазнав розп'яття, смертю поконав смерть.

56. На Воскресення Христове (2)

Воскресення день просвічує нас, вірних дітей Твоїх, Христе Спасителю! Це день Пасхи, Твоєї Пасхи, Ісусе! Як у Старому Завіті Пасха була переходом з єгипетської неволі до Обіцяної Землі, так Твоя Пасха, Христе Спасителю, переводить нас від смерти до життя, із землі в небеса.

Бо смертю для чоловіка є гріх, і пристрасть, і життя поза Божим законом. Та Ти з цього життя, а радше з цієї смерти вивів нас Своєю благодаттю, наукою, життям, смертю та Своїм Воскресенням. Тому в пасхальному часі співаємо звияжну пісню, пісню перемоги – “Христос воскрес із мертвих”. І цією перемогою тішимося, бо Ти нас нею вирятував і вічно рятуєш від смерти. Очищуєш почуття, даєш вірою бачити Тебе, осяяного неприступним світлом воскресення.

З Твого воскресення небеса веселяться, й земля радіє, і празнує весь світ видимий

і невидимий, бо Христос воскрес – веселість вічна. Нині все наповнилося світлом – небо, і земля, й пекло, – і святкує всяке сотворіння Воскресення Христове, що в ньому знаходимо утвердження.

Вчора ми з Тобою зійшли у гріб, сьогодні встаємо з Тобою воскреслими. Вчора ми були прибиті до хреста покаанням, і Ти Сам, Христе Спасителю, прославиш нас у Своєму Царстві. Амінь.

57. На Воскресення Христове (3)

Воскресення Твоє, Христе Боже наш, – це для нас празників празник і торжество торжеств. З радістю вітаємо цей світлий і ясний день, в котрому Ти воскрес із гробу. Так, як щороку з радістю вітаємо повернення весни, бо з весною усе, що в землі завмерло, неначе вертає до нового життя, так і з празником святої Пасхи те, що через слабкість, марноту і людські немочі неначе завмерло в нас, будиться через Тебе й Твою святу благодать до нового радісного і світлого життя.

Через гріхи ми завмерли для Божої благодати, але через покаання ми з Тобою, Христе, погамуванням пристрастей неначе зійшли в гріб, угамуванням гріха ми стали неначе подібні до Твоєї смерті на хресті. Ми неначе на хресті розп'яті з Тобою, з Тобою разом воскреснемо в празник Твого Воскресення. Воскреснемо Твою благодаттю, воскреснемо силою християнського життя, воскреснемо для ліпшої, повнішої, більш християнської праці для ближніх, для Церкви, для Народу, для нашої родини й для себе самих.

Як весна є образом празника Пасхи, так і празник Пасхи є образом Твого Воскресення, а твоє Воскресення є образом і завдатком нашого воскресення. Бо ми віримо, що коли Ти воскрес, то й ми воскреснемо: Ти подаш нам руку спасіння, Ти піднімеш нас, Ти витягнеш нас з цього смертного життя до вічного життя у Своєму Царстві. Вірою вітаємо весну Воскресення, надією вітаємо майбутнє воскресення, що його очікуємо з Твоєї ласки, любов'ю вітаємо Тебе, що нам даєш і радощі життя, і радощі християнських празників, і радість чистої совісти, і радість з того, що нас колись чекає.

Нині все наповнюється світлом: небо, й земля, й підземелля. Нехай же празнує усяке сотворіння Христове Воскресення та у цьому Воскресенні утверджується до нового, кращого життя для Бога, для ближніх, для Вітчизни, для родини і для спасіння наших душ. Амінь.

58. До Христа про зіслання Святого Духа

Христе, найдорожчий наш Спасителю, ми радісно відзначали празник Твого Світлого Воскресення й протягом наступних сорока днів згадуємо той час, у якому поміж Воскресенням а Вознесенням Ти перебував з Апостолами і працював над організуванням діла нашого спасення.

Ось так Ти неначе для нас за три чи чотири тижні покинеш нашу землю, щоб звестися в небо. У розумінні тої частини церковного року Ти нас видимим способом покидаєш, щоб зміцнити в нас віру й піднести нашу релігійність у сфері вищої духовності. Ти ж сам сказав Апостолам: “Вам треба, щоб я Вас покинув”¹. Але відходячи від нас, Ти обіцяв нам Святого Духа, й за десять днів після Вознесення Ти зіслав з високого неба того Небесного Царя, як ми Його в молитві називаємо, Утішителя – Духа правди.

Того Духа Святого зсилаєш і на нас у святій Тайні Миропомазання й відповідно

---

¹ Ів.16.7

до наших потреб, бажань і заслуг не перестаєш зсилати його нам невидимим тайним способом. Тому слід нам тепер за цього Святого Духа Тебе просити.

Зішли Його на нас. Дай нам Його. Наповни наші душі Його святими діями. Наповни наші душі духом мудрости, й розуму, і знання, й ради. Зміцни нашу волю духом побожності, Господнього страху та мужньої відваги. Нехай цей Дух Святий, що за нього в щоденних молитвах цілий рік просимо, стане провідником нашого життя. Нехай веде нас дорогами Божих заповідей, дорогами святого виконання всіх обов'язків, дорогами мужніх жертв за святу Церкву й наш нарід на хвалу Твого Отця Небесного, Тебе, Його Предвічного Сина, і Святого Утішителя-Духа. Амінь.

59. На Зішестя Святого Духа

Коли Ти, Христе Спасителю, вознісся на небо, Ти обіцяв Своїм Апостолам і Учням зіслати з Неба Святого Духа, що мав їх навчити всякої правди. Ти виконав, Христе, ту обітницю. Ти зіслав з неба Святого Духа на святих Своїх Учнів й Апостолів. І ми в урочистий день Зішестя Святого Духа відзначаємо ту світлу й велику пам'ятку цієї великої і святкової хвилини.

Вона для нас не чужа й не далека, бо кожний з нас стає також учасником цього небесного Дару. Ми приймаємо Свого Святого Духа у святій Тайні Миропомазання, ми приймаємо Його в кожному побільшенні освятливої благодати. Тоді Ти зіслав Свого Святого Духа видимим способом, у вигляді вогнених язиків, але невидимим способом зсилаєш Його на нас усіх при кожному доброму ділі, при кожній молитві, а передусім тоді, коли з освятливою благодаттю, з любов'ю дітей звертаємося до Отця Небесного, й Дух Твій Святий проливається в наші серця любов'ю до Бога й любов'ю до ближніх. Через те наші тіла і наші душі є храмом Святого Твого Духа.

Твій Дух з нами перебуває й наставляє нас на праві дороги християнського життя. Віднови в наших душах те перебування Його Божою любов'ю. Хочемо бути Твоїми вірними слугами, хочемо виконати Твої заповіді, хочемо до смерті витримати у святій вірі й у любові до Бога й ближніх. Як у щоденних молитвах, так і сьогодні про це просимо: “Серце чисте сотвори в мені, Боже, і Дух правий онови в утробі моїй. Не відкинь мене від лиця Твого й Духа Твого Святого не відійми від мене. Віддай мені радість спасення свого й Духом владичним утверди мене”ⁱ. З тим самим проханням звертаємося й до Святого Духа кожної днини в році, а особливо в Його великий і світлий празник. Того Небесного Царя, Утішителя, Духа правди кличемо щодня: “Прийди, і вселися в нас, і очисти нас від усякої скверни, і спаси, Святий Душе, наші душі, відкуплені Христовою кров'ю. Амінь”.

60. До святих покровителів українського народу

В липні святкуємо пам'ять майже всіх Вас, Покровителів нашого народу.

В цьому місяці святкуємо празник Ваш, славні й великі слов'янські Апостоли, Кириле й Методіюⁱⁱ, бо Ваші учні перші проповідували Євангеліє поміж нашими предками. Вам обом завдячуємо нашими церковнослов'янськими книгами й перекладом Святого Письма нашою старовинною мовою. Правильно належить Вам за це вдячність, а що про цю вдячність рідко пам'ятаємо, то в липні будемо пригадувати собі добродійства, що їх Бог зіслав на наш нарід, добродійства, що їх Ви своїми молитвами випросили й апостольською працею розширили з далекої Моравії й Болгарії аж на нашу Україну.

ⁱ Пс. 50

ⁱⁱ 18 липня

В цьому місяці урочисто святкуємо Твою пам'ять, св. Антонію Печерськийⁱ, перший монаше, що з далекого Атону, тоді ще злученого з Апостольським Римським престолом, прийшов до Києва і впровадив монаший студитський устав поміж нашими предками. Рівночасно будемо віддавати честь і Преподобному Теодозієві Печерському, Твоєму учневі й наслідникові, та й усім Печерським Отцям, що жили в тих перших часах монашества і прославилися в київських печерах й київських монастирях. Хоч про них і не згадується канонічно в наших Богослуженнях, можемо їх з'єднати в цій молитві з Тобою, Отче наш Антонію Печерський. Вони були Твоїми учнями, вони залишилися вірні Апостольському Римському престолові й відзначалися не раз великою святістю життя.

Поруч із монахами будемо цього місяця й Тебе славити, наш Князю, рівноапостольний Володимирⁱⁱ, разом з Твою бабунею, княгинею Ольгоюⁱⁱⁱ і святыми мучениками Борисом і Глібом^{iv}. Велика Ваша, святі князі, заслуга для нашого народу. Завдяки Вам став він християнським народом. Ти, св. Ольго, молитвами, Ти, св. Володимире, управлінням державою, ви, св. Борисе й Глібе, прикладом смерти – випросили у Бога цю велику благодать святого Хрещення й християнської віри. Вам належить від нас і вдячність, і честь, а Ваша в нашому народі пам'ять переходить з роду в рід на вічні часи.

Враз з усіма цими нашими святыми Покровителями згадуємо й Тебе, св. Священномучениче Йосафате, що вже в новіших часах пролив Ти свою кров за Христову віру, за вірність католицькій Церкві, за спасіння нашого народу^v.

А що наші предки особливим способом завжди віддавалися під опіку Твою, Первозванний Великий Апостоле Андрею^{vi}, так, що та їхня любов до Тебе стала неначе причиною повстання легенди, що оповідає, як то Ти з київських гір благословив наш край, то правильно вважатимемо Тебе нині першим і головним покровителем, опікуном і добродієм нашого народу й усіх нас. Бо як в легенді з гір Києва, так в дійсності з високої гори Сіону – з неба – благословляєш нас усіх, Твоїх дітей.

Усі Ви, святі Покровителі нашої Батьківщини, моліться за нас, опікуйтеся нами, випрошуйте у Бога всіх потрібних нам ласк.

Цього місяця будемо відзначати й Твій празник, великий і славний Пророче Ілле^{vii}; Тебе ж від давніх поколінь наш нарід і наша Церква особливою любов'ю шанували. Тому й до Тебе звертаємося, благослови нас усіх, благослови наш нарід, наші села, наші міста, наші родини й дай нам устерегтися від всякої неправди й хибної релігійної науки.

Ви всі, святі Угодники Божі й Опікуни наші, моліться за нас тим ретельніше, що переживаємо такі важкі часи і що йдемо в непевну майбутність, у якій, може, доведеться нам ще більше страждати. Амінь.

61. На Успення Пречистої Діви Марії

Наближається, Пресвята Діво Маріє, наша Найдорожча Мати, місяць, призначений церковними уставами для Твого вшановування. Справді, ми вже цілий травень особливим способом Тебе вшановували й щодня до Тебе спільно по церквах

ⁱ 23 липня

ⁱⁱ 28 липня

ⁱⁱⁱ 24 липня

^{iv} 6 серпня

^v 25 листопада

^{vi} 13 грудня

^{vii} 2 серпня

зверталися, але це не повинно бути для нас нагодою забути, що й цілий серпень присвячений Твоєму вшануванню, і то присвячений давніми церковними установами. У самій середині цього місяця¹ є уміщений празник Твого Пресвятого Успення, пам'ятка тої хвилини, коли Ти, Пресвята Діво, віддала Богові Духа і відтак зараз силою Ісуса Христа воскресла до нового життя, вознеслася на небо і на небі прийняла з рук Свого Сина вінець найвищої нагороди.

Цей празник Успення неначе царює над цілим місяцем, бо Церква приписує нам до нього приготуватися постом “спасівкою”, що триває два тижні, а після успення каже ще відзначати попразденство, що триває не раз майже другу половину місяця. А щоби ми, вшановуючи Пречисту Діву Марію, розуміли, що цілий місяць присвячений Її любові, в останній день місяця наказує Церква відзначати пам'ятку положення чесного пояса Пресвятої Богородиці.

Пристаючи до цього празника, Пресвята Мати наша, хочемо Тебе прославляти і вшановувати не тільки молитвами й не тільки в церкві. Треба нам прославляти Тебе цілим нашим життям. А що з усіх чеснот нема чесноти Тобі милішої від ангельської святої чистоти – тож хочемо цією святою чеснотою Тебе прославляти. Будемо в цьому місяці старатися жити так чисто і свято, як правдиві християни, як Божі діти повинні ціле життя жити. А передусім будемо стерегтися всякого нечистого гріха, не тільки в ділах, але й у словах чи думках.

Ми знаємо і з Божої науки, і з досвіду власного життя, що ця чеснота є неначе перша у християнському житті, себто найпотрібніша для того, щоб чоловік зберігав у повноті здоров'я тіла й здоров'я душі, ума й волі. Ми знаємо, що нечисті гріхи відбирають чоловікові найліпшу його силу, що підкопують здоров'я тіла, а ще більше ослаблюють силу волі й швидкість розуму. Знаємо, що тисячі нещасних жертв цього проклятого гріха як раби чуттєвості без волі, без сили й тупоумні марно нидіють та стають тягарем для родини, для Церкви, для Батьківщини і для всіх ближніх. Тому постановляємо цього гріха стерегтися, а Тебе, Пресвята Діво Маріє, Небесна наша Ненько, благаємо: дай нам силу поборювати усі мерзенні гріховні похоті, поборювати спокуси і зберігати себе чистими для Тебе, Пресвята Діво, для Твого Сина, Ісуса Христа, для святої Його Церкви і для нашої Батьківщини.

Благослови цю нашу постанову, благослови наші хати, наші родини, наші села, цілий наш Нарід і дай, щоб йому незнаний був усякий нечистий гріх, а зокрема цей найстрашніший з усіх, що через нього родина, що могла б бути християнською, самі святі зв'язки родинні базує на багні беззаконня. Лише Твоя премогутня сила зможе нам дати перемогу над пеклом мерзенних похотей. Тому до цієї сили звертаємося, тому з любови до Тебе гукаємо – як при макавейському водосвятті – “Пресвята Богородице, спаси нас”!

62. Закінчуючи рік (молитва української молоді)

Закінчуючи рік, складаємо Тобі, Всемогутній Боже, Ісусе Христе, Спасителю, найщирішу подяку за всі Твої дари й ласки, дані нам у цьому році й у тих літах. Дякуємо Тобі за всі наші молитви й добрі діла, бо хоч вони видаються нашими дарунками, даваними Тобі, Христе, в дійсності вони є Твоїми дарами для нас, бо ми самі без Твоєї ласки нічого доброго не можемо зробити. Кожне наше навіть найменше добре діло – це дар Твоєї благодати, тому за всі ці дари Твої дякуємо Тобі сердечно та самі себе доручаємо Тобі.

Доручаємо Тобі усю нашу молодь в цілому нашому краю, доручаємо Тобі наші

---

¹ 28 серпня

родини, наші хати, газдівства й працю наших батьків та просимо Тебе поблагословити новий рік нашої праці, що його, за ласкою Твоєю, почнемо. Дай нам духом возноситися понад багно гріхів і пристрастей людей, духом возноситися в небо, вірою, любов'ю, надією Тебе шукати, йти до Тебе, наближатися до Тебе. У всіх наших працях, змаганнях і бажаннях дай нам бути добрими християнами, добрими дітьми Церкви, щирими українцями, добрими синами нашої Батьківщини. Нехай ніхто з нас не зрадить ані Тебе, ані Твої Церкви, ані Тобі вірної Української Нації.

Цю наступну епоху нашого розвитку починаємо в різдвяний піст, готуючись до святого празника Твого Рождества. Нехай цей піст буде знаком нашої доброї волі, знаком нашої вірної служби Тобі, Христе Спасителю, знаком цих жертв, що ними хочемо свою працю освячувати й прикрашати. Дай нам, Христе Спасителю, з високого неба Свою святу ласку на цю працю й на всі труди та прагнення нашого життя. Амінь.

Христос Раждається!

Цим словом вітаю Вас в навечеріє празника Христового Різдва. В цьому слові знаходимо радість, яка на цьому світі можлива навіть серед злиднів і страждань. У цьому слові є щось, що не з цього світу, щось із неба, що людину підносить до життя надприродного: віри, надії, любови. В цьому слові – "Христос раждається" – суть Євангелії, тієї доброї вісти про спасення.

Бувають часи, коли маємо стільки причин для смутку, плачу, що доводилося б без надії сходити з цього світу, якщо не було б Спасителя Христа. Але якщо Христос народився, якщо Він посеред нас, якщо нам дає Свою благодать, якщо в Ньому кожної хвилини маємо найліпшу пораду, що чинити, і найуспішнішу поміч зробити те, що треба, тоді немає ніякої причини для розпуки, а навпаки – є всяка причина надії. А коли є надія, то можна, то треба радіти і наперекір усяким злидням.

Хто з Христом і Його благодаттю навчився боротись у власному серці з пристрастями, що ведуть у гріх, хто пересвідчився у Христовій силі в перемогах над собою самим, той не тільки вірить, що Христос перемагає, але знає це з власного досвіду. Тому він і знає, більш очікує, ніж надіється, що Христос переможе. А коли Христос переможе, тоді настане Його Царство, Царство Божої Правди, Царство християнської Любови. Причина смутку промине, а настане день радості. І привітаємо його радісним: "Христос раждається".

Тому, коли маю сьогодні нагоду промовляти до Вас, Дорогі мої Браття, Сестри, Діти, коли можу, з ласки Бога, звернутися до Вас цим виявом християнської і душпастирської любови, досить мені цього слова привіту, щоб висловити ним усі мої побажання для міст і сіл, для батьків і дітей, для старих і молодих, для тих, що страждають по шпиталях чи в неволі, для тих, що в далекій чужині, і тих, що не мають навіть у святковий день Божого Слова рідною мовою. Я бажаю сьогодні відвідати духом усіх Вас і кожного зокрема. Я хотів би зайти до кожного, що тяжко хворий, прибитий до ложа хвороби. Хочу відвідати тих, що не мають ніякої опіки, ніякого ліку і ніякої, навіть у свята, потіхи. Я хотів би, щоб це моє слово зайшло у найвбогішу хатину, притулило, піднесло, зміцнило нашу душу і тіло кожного, що страждає. Не сумуйте: наближається хвилина, коли ваші страждання обернуться на радість. Коли по-християнськи терпите, коли з Божої волі приймаєте хрести життя, дивіться в небо – ось вже плетуться вінці, нагорода готується. Бог добрий, може, верне Вам здоров'я, а коли така Його свята воля, милосердний, найліпший Батько прийме у Себе в небесних хоромах Своїх бідних, страждених дітей.

Для всіх вони, ці мої побажання, містяться в однім, але важливім слові: "Христос раждається". Нехай Христос буде з Вами, нехай зміцнює, потішає, навчає, веде. Нехай простить дотеперішні провини, нехай душі очистить від всякого гріха, а най дасть серцям потрібний лік для усунення всякого болю і всякої сльози, бодай на ці кілька днів Різдваних свят.

Святкова коляда належить, очевидно, не тільки до духовного добра, вона ж

походить з християнської любові, тому й охоплює і всі дочасні, земні потреби. Тому я хотів би зі словами побажання передати і святкові дарунки. Духовні бажання силою молитов приносять щось із того, що ними бажається, дочасні дарунки, вимовлені словами, можуть тільки виявити нашу неміч. Та неміч спричиняє і болючий жаль, що не можна дорогим і близьким допомогти так, як хотілось би. А коли не можна інакше, треба тим своїм служити так, як можна, хоча й зі сльозами в очах. Тому, бажаючи Вам, Дорогі, всяких небесних дарів, бажаючи Вам сповнення усіх бажань, що стосуються батьківщини, кожному з Вас зокрема і усім разом до слова привіту додам і таке: при Вас, дорогі, у свята Христового Різдва я душею і серцем, молитвою і співчуттям, радістю і побажаннями, при Вас і з Вами.

Христос раждається!

Додаток

Молитва за український народ

О Пресвітла Єдина Любове! Молитвами слуги Твого Митрополита Андрея, глянь ласкаво на Україну, наш Спасе, зглянься на Церкву нашу, на народ, що його полюбив Ти. Дай нам у безмірній Твоїй милості дар мудрости, дар єдності, дар Любови. Нехай навечно згинуть розбрат і ненависть з-поміж нас, нехай зникне темрява злоби і гніву! Нехай пропаде гординя, нехай розвіється, як дим, усяке зло, щоб ми, Тобою, Христе, з'єднані, єдиним серцем і єдиними устами прославляли й оспівували пресвяте і величне Ім'я Твоє Отця, і Сина, і Святого Духа. Амінь.

Молитва за всяке прошення

О мій Боже! З глибини моєї душі віддаю поклін Твоїй безмежній величі. Дякую Тобі за ласки й дари, що ними Ти наділив Твого вірного слугу Митрополита Андрея Шептицького. Прошу Тебе, вділи мені у Твоєму Батьківському милосерді ласку, про яку Тебе покірно молю. Амінь.

Молитва за прославу Митрополита Андрея

Господи Ісусе Христе, Ти завжди нагороджуєш Твоїх вірних слуг не тільки особливими дарами Твоєї любови, але й вічною нагородою святих у небі, а у багатьох випадках і прославою на Твоїх святих престолах тут, на землі.

Покірно благаємо Тебе: зволь так прославити Твого вірного слугу Андрея Шептицького. Він упродовж свого праведного життя, повного терпінь і досвідів, був добрим пастирем свого стада і великим подвижником церковної єдності.

А через його прославу та заступництво пошли й цілому нашому народові великий дар єдності і свободи. Амінь.

Джерела.

- 1) „Готовсь!” (організаційний листок КАУМ), ч. 2 (2), квітень 1935 р. – ч. 12 (32), грудень 1937 р. (Двадцять молитов. „Готовсь!” виходив у 1935-1937 роках, як додаток до часопису „Українське юнацтво”. Після 1937 року „Готовсь!” не друкувався. В останньому числі за 1937 рік є список цих 20 молитов.);
- 2) Твори Слуги Божого Митрополита Андрея Шептицького. Пастирські листи (1899-1901). – Львів: Свічадо, 1994 (репринт з видання 1965). – с. 28, 48-49, 121, 122, 155-156, 173, 189 („Молитва єпископа”, „Про українські християнські родини”, „Приречення вірної Служби Христової”, „Молитва єпископа при залишенні чи зміні єпархії”, „Про добрих українських священників”, „Перша молитва Митрополита”, „Про благословення єпископові та священникам”);
- 3) Митрополит Андрей Шептицький, Твори (аскетично-моральні). – Львів: Свічадо, 1994 (репринт з видання 1978 р.). – с. 27-29, 30, 135, 187, 283 („Про Божу Мудрість (1)”, „Про сокрушення сердець (щодо науки про молитву)”, „Про Божу Мудрість (2)”, „За страх Господній”, „Покаянна молитва”);
- 4) Митрополит Андрей Шептицький. Твори (морально-пасторальні). – Львів: Свічадо, 1994 (репринт з видання 1983 р.). – с. 71-72, 206-207, 267-269, 410-411, 431 („За Вселенського архієрея та український народ”, „Посвята українського народу Пресвятому Ісусовому Серцю”, „Прохання про жертівні душі”, „По жертвування себе Богові за грішників”, „Молитва зітхання”, „Про дар покаяння і запобігання святотатському Причастю”, „Про сокрушення сердець (щодо науки про покаяння)”);
- 5) Андрей Шептицький. Письма-послання (1939-1944). – Львів, 1991 (репринт з видань 1961 та 1969 рр.). – с. 365-367, 428-429 („Посвята Пречистій Богородиці”, „Посвята Архієпархіального Собору Пречистій Богородиці”);
- 6) Митрополит Андрей Шептицький: Життя і Діяльність. Документи і матеріали 1899-1944. – т. I: Церква і церковна єдність. – Львів: Свічадо, 1995. – с. 257 („До Пресвятої Богородиці про духовну єдність українського народу”);
- 7) Митрополит Андрей Шептицький: Життя і Діяльність. Документи і матеріали 1899-1944. – т. II: Церква і суспільне питання. – кн. 1: Пастирське вчення і діяльність. – Львів: Місіонер, 1998. – с. 206-209, 211, 223-224, 433, 451-452, 548-549 („Прохання про ласки для українського народу”, „Віддання любові та милосердя Ісуса Христа”, „Ісусова молитва”, „Про вибори до парламенту”, „Про провідників для народу”, „Нехай утихне буря війни”);
- 8) Митрополит Андрей Шептицький: Життя і Діяльність. Документи і матеріали 1899-1944. – т. II: Церква і суспільне питання. – кн. 2: Листування. – Львів: Місіонер, 1999. – с. 1008-1010 („Христос Раждається!”);
- 9) Митрополит Андрей Шептицький. Документи і матеріали 1941-1944 / Упор. Ж.Ковба. – Київ: Дух і літера, 2003. – с. 117-118 („За тих, хто живе без сповіді чи згрішив святотатством Причастям”)
- 10) Щоденник Митрополита Андрея // ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 1, спр. 30, арк. 12-15 („Про дар терпіння після смерті”); спр. 31, арк. 31 („Про терпіння як жертву відкуплення”);
- 11) „Прийдіте поклонімся”. Молитовник. – Львів: Свічадо, 2002 р. – с. 71, 72, 74 („Про Божу Мудрість (3)”, „Про крашу долю українського народу”, „До Пресвятої Богоматері”);
- 12) „Господи, до Тебе возношу душу мою”. Молитовник. – Рим, 2000. – с. 59, 66

(„До св. Йосифа за нашу родину”, „Про працю для добра народу”);

13) Календар на 2004 р. „Слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький” / Упорядк. О.Гайова. – Жовква: „Місіонар”, 2003 („До Найсвятішого Серця Христового”, „За духовні покликання”, доповнення до молитов „До Пресвятої Богоматері”, „Про українські християнські родини”);

14) Й.Сліпий. Життєпис Митрополита Андрея Шептицького // «І пізнаєте правду...» (документи Й.Сліпого 1953-1963 рр.). – Львів: Згромадження сестер Милосердя св. Вікентія, 2004. – с. 191-223 („До Христа з проханням доброї ради”);

15) Надано в січні 2004 р. о.В.Волошиним (Рим – Флоренція), який одержав її від о.Б.Щура (с. Держів Миколаївського р-ну Льв. обл.) („За нашу парохію”);

16) Надано в червні 2004 р. о.І.Царем (Львів), який одержав її від вл.Филимона Курчаби у 1989-1990 рр. („Українське серце”);

17) Молитовник „Молитви за дітей”. – Львів-Київ, 1999. – с. 26 („Молитва дітей за батьків”);

18) Молитви Митрополита Андрея Шептицького // Офіційний сайт УГКЦ (станом на травень 2004 р.) <http://www.ugcc.org.ua/ukr/jubilee/prayer2/> („За український народ”).

Примітки

¹ А.Базилевич. Введення у твори Митрополита Андрея Шептицького. – Торонто, 1965. – с. В-49

² [3, с. 39]. Тут і далі посилання на джерела у списку наведеному в передмові упорядника

³ [7, с. 123]

⁴ [5, с. 98]

⁵ [5, с.364]

⁶ [9, с.35]

⁷ ЦДІАЛ, ф. 358, оп. 1, спр. 30, арк. 12-15

⁸ [6, с. 55]

⁹ [3, 200-201]

¹⁰ Послання пастирське Андрея Шептицького... о молитві. – Жовква, 1911. – 32 с.

¹¹ [3, с.1-128]

¹² [4, с. 74]

¹³ Напр. [4, с.71, 85]

¹⁴ [4, с.9]

¹⁵ [5, с. 365, 428]

¹⁶ Напр. [5, с.201]

¹⁷ [4, с. 267]

¹⁸ Напр., [4, с.223], [2, с.45]

¹⁹ [6, с. 29]

²⁰ А.Базилевич. Введення у твори... – с. В-49

²¹ Свідчення 9 січня 1998 р., Рудно; о.І.Цар, Чудесні дарунки від Митрополита Андрея. – Львів, 2003. – с. 21

---

²² [4, с.243]

²³ В оригінальній публікації: „несовершенного й совершенного жалю”

²⁴ В оригіналі “руска молодіж”

²⁵ Скорочений варіант молитви “Посвята українського народу Пресвятому Ісусовому Серцю”

²⁶ В оригіналі: “Найсвятіших Тайн Св. Католицької Віри”.

²⁷ В оригінальній публікації: “Благослови, Всемогучий Боже, той Нарід, що його поручив Ти мому проводові!”

²⁸ В оригінальній публікації: “Духовенству Станиславівської Єпархії подай”

²⁹ Молитва присвячена Папі Пієві XI, “що від місяців важко недужий”.
Опубліковано у січні 1937 р.

³⁰ Молитва присвячена Папі Пієві XI. Опубліковано у лютому 1937 р.

³¹ В оригіналі: “Римського Папу Пія XI”

³² Далі в оригіналі міститься таке речення: “12 лютого, в день, коли обходимо празник Трьох Святителів, цілий католицький світ, ціла Вселенська Церква буде обходити 15-ту річницю цієї торжественної хвилини, коли теперішній Папа коронований потрійною папською короною на Зверхника Церкви й Первосвященника”.

³³ В оригіналі замість “на самому початку” – “на вступі цього листа”

³⁴ В оригіналі: “А життя, серед якого я не спостерігаю майже переходу зі стану благодаті у стан смерті, є гірше від того летаргічного сну, в яким мене в той гріб зложили”. Тексту молитви передують ілюстративні авторські роздуми й аналогії зі станом людини, похованої під час летаргічного сну.